

**UCHWAŁA NR XVII/181/12
RADY GMINY WYSZKI**

z dnia 31 grudnia 2012 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Wyszki na lata 2013-2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 134, poz. 777, Nr 149, poz. 887 i Nr 217, poz. 1281 oraz z 2012 r. poz. 567) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706, Nr 221 poz. 1738; z 2010 r. Nr 28 poz. 146, Nr 40 poz. 229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842, Nr 217, poz. 1427, z 2011 r. Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz. 622, Nr 149, poz. 887 oraz z 2012 r. poz. 579, poz. 823, poz. 1544 i poz. 1548) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wyszki na lata 2013-2020, stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wyszki.

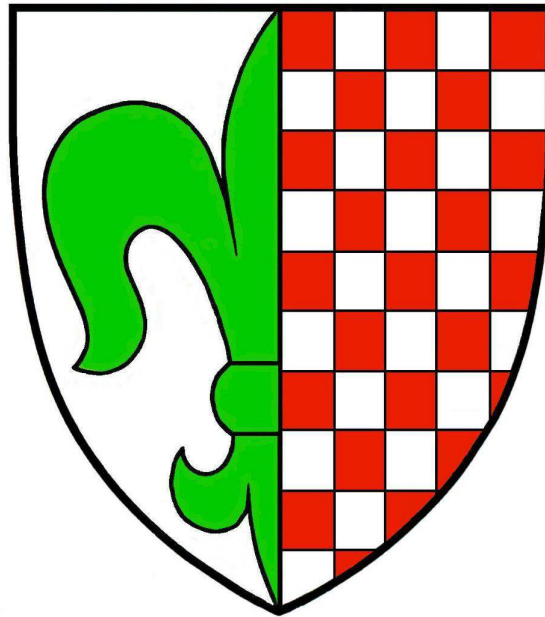
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Janusz Wyszynski

Załącznik do uchwały Nr XVII/181/12

Rady Gminy Wyszki
z dnia 31 grudnia 2012 r.

**STRATEGIA INTEGRACJI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY WYSZKI
NA LATA 2013 – 2020**

WPROWADZENIE

Integracja oraz rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obok rozwoju infrastruktury jedno z najważniejszych zadań polityki społecznej każdej gminy. Choć forma wdrażania rozwiązań społecznych przybiera kształt programów i projektów, to podstawowym elementem odpowiedzi na problemy i potrzeby społeczne jest dokument strategiczny.

Gminna Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i polityki społecznej. Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości powinna stanowić przydatne, pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji.

Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca konieczność przyjęcia negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną. Istotą jej jest dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Musi to być zatem formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości. Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Dzięki określeniu podstawowych priorytetów, celów i zadań w dziedzinie polityki społecznej, gmina zyskuje skonkretyzowaną wizję z zakresu rozwiązywania istniejących problemów oraz działań profilaktycznych jakie powinno się podjąć w celu przeciwdziałania powstawaniu nowych problemów.

Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych instytucji jak i organizacji pozarządowych rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Zamieszczone w dalszej części informacje stanowią diagnozę aktualnej sytuacji i stanu, który w niektórych kwestiach jest zadawalający, zaś w innych wymaga

zinterdyscyplinowanych działań na rzecz lokalnej wspólnoty. Charakterystyka odnosi się do przeciwdziałania konkretnym kwestiom społecznym i dotyczy spraw: bezrobocia, marginalizacji osób starszych i niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, patologii społecznych, ochrony zdrowia, edukacji.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi (*opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Dz. U. Nr 64 poz. 593 z późn. zm.*). Ponadto art. 16b ust. 2 ww. ustawy określa, że strategia rozwiązywania problemów społecznych winna zawierać, w szczególności następujące elementy:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Opracowując gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wyszki na lata 2013-2020 jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom, będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten proces jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej. Strategia została przygotowana w założeniu na lata 2013-2020. Autorzy dokumentu zakładają, że po tym czasie należy zgodnie ze sposobem monitorowania dokonać kolejnych badań natężenia zmian i nowych problemów społecznych.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych skierowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia najbardziej potrzebujących, pomoc osobom wykluczonym społecznie oraz rozwój instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych w sferze rozwiązywania problemów społecznych. O prezentowanym

kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz.1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz.1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz.1493),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn.zm.).

Strategia jest również zgodna z podstawowymi zasadami życia społecznego:

Zasadą pomocniczości – struktury wyższe (władza) nie powinny wyręczać struktur osób i rodzin, grup i społeczności lokalnych w tym, z czym mogą sobie poradzić we własnym zakresie. Władza ma pobudzać, wspomagać i wspierać, pozwolić na świadome działanie.

Zasadą partycypacji społecznej i współodpowiedzialności – włączenia obywateli w rozwiązywanie lokalnych problemów, zaspakajania istniejących potrzeb. Bardzo istotny staje się aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwaniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych, Zadaniem sił zewnętrznych winno być wspieranie i wzmacnianie tego potencjału oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi.

Podjęte przedsięwzięcia będą prowadzone w oparciu o współdziałanie podmiotów działających na terenie gminy i regionu : instytucji publicznych rządowych i samorządowych , grup nieformalnych oraz liderów i organizacji pozarządowych.

Gmina Wyszki dotychczas posiadała Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2011, która była opracowana w 2007 roku przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkiach w oparciu o wiedzę pracowników socjalnych oraz zebrane dane statystyczne. Dokument został przyjęty uchwałą Nr VI/40/07 Rady Gminy Wyszki z dnia 29 czerwca 2007 r.

Z uwagi na fakt, iż Strategia była planowana na lata 2007-2011 oraz do jej opracowania nie został wówczas powołany Zespół i nie prowadzono żadnych warsztatów z udziałem liderów społecznych i mieszkańców gminy, wystąpiła konieczność opracowania nowego dokumentu, tj. Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wyszki na lata 2013-2020.

Proces opracowywania Strategii rozpoczęty został powołaniem przez Wójta Gminy Wyszki w dniu 24 lutego 2012 r. - Zarządzeniem Nr 137/12 - Zespołu do spraw aktualizacji i monitorowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w składzie:

1. Marzanna Olszewska - Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkiach – koordynator zespołu,
2. Jadwiga Szerszeń – Pełnomocnik ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
3. Zdzisława Jabłońska – Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego,
4. Kazimierz Tymosiak – Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej i Budownictwa,
5. Tadeusz Wielanowski – Sekretarz Gminy Wyszki,
6. Jan Falkowski – Dyrektor Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Wyszkiach,
7. Henryk Zalewski – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Turystyki w Wyszkiach,
8. Bogdan Szorc – przedstawiciel służby zdrowia – NZOZ s.c. w Wyszkiach,
9. Paweł Półtorak – dzielnicowy – KPP w Bielsku Podlaskim,
10. Andrzej Niewiński – przedstawiciel Ochotniczej Straży Pożarnej,
11. Sławomir Warpechowski – nauczyciel wychowania fizycznego,
12. Janusz Wyszyński – Przewodniczący Rady Gminy Wyszki,
13. Agnieszka Łuczaj – Sołtys Sołectwa Warpechy Stare,

14. Eugenia Gromada – przedstawiciel emerytów i rencistów.

Do zadań zespołu roboczego do aktualizacji i monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wyszki należy w szczególności:

- zebranie oraz analiza danych niezbędnych do charakterystyki życia społecznego w gminie z ostatnich pięciu lat,
- analiza celów szczegółowych, problemów, potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej w odniesieniu do zapisów programów i strategii,
- wypracowanie propozycji zmian zapisów w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- opracowanie i analiza materiału z monitoringu, wsparcie Gminy w przygotowaniu badań monitoringowych,
- udział w opracowaniu i opiniowaniu planu działania, harmonogramu realizacji i programów rocznych.

W okresie luty – marzec 2012 r. przygotowano pisma do organizacji i instytucji badające potrzeby i zasoby społeczne i zebrano dane statystyczne dotyczące sytuacji gminy. Następnie od kwietnia do września br. podczas warsztatów strategicznych w formie zestawień przygotowano diagnozę stanu gminy obrazującą demografię, uwarunkowania gospodarcze, zakres świadczonej pomocy społecznej, zjawisko bezrobocia, uzależnień, sytuację mieszkaniową, kwestie zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, system edukacji. Dokonano weryfikacji wszystkich programów i projektów, opracowano założenia dokumentu do uchwalenia przez Radę Gminy.

Warsztaty strategiczne realizowane były dzięki Regionalnemu Ośrodkowi Polityki Społecznej w Białymstoku, w ramach projektu „Bądź Aktywny, Bądź Najlepszy – szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej” współfinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji Społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.3 Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej.

Podczas warsztatów strategicznych skupiono się przede wszystkim na:

- omówieniu metody partycypacji społecznej (schemat poziomów partycypacji społecznej, korzyści wynikające z partycypacji społecznej, etapy procesu opracowywania i realizacji strategii);

- sporządzeniu i omówieniu planu pracy nad opracowaniem Strategii;
- przedstawieniu dotychczasowej współpracy instytucji i organizacji społecznych działających na rzecz społeczności lokalnej;
- dokonaniu analizy doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych;
- przedstawieniu wstępnej diagnozę problemów i zjawisk społecznych występujących w gminie.
- analizie sytuacji społecznej w gminie w oparciu o dane statystyczne oraz opinii środowisk i przedstawicieli instytucji społecznych;
- identyfikacji i kategoryzacji problemów społecznych w gminie;
- analizie przyczyn zjawisk społecznych, wzajemnych korelacji;
- ocenie poziomu integracji społecznej;
- określeniu zasobów społecznych gminy,
- analizie zasad rozwoju społecznego;
- formułowaniu wizji rozwoju społecznego (SWOT) w korelacji z wizją rozwoju gminy;
- formułowaniu celów strategicznych;
- określaniu celów operacyjnych oraz kierunków działań w gminie,
- budowaniu zarysu projektów społecznych, określających sposoby działania zapewniające rozwój społeczny;
- określeniu sposobu zarządzania realizacją strategii (monitoring, ewaluacja).

I. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.1. Położenie geograficzne, podział terytorialny i warunki naturalne

Gmina Wyszki położona jest w północno - wschodniej części Polski, w południowo – zachodniej części województwa podlaskiego, w obszarze „Zielonych Płuc Polski” jest jedną z gmin powiatu bielskiego. Sąsiaduje z gminami: Bielsk Podlaski, Brańsk, Suraż, Poświętne i Juchnowiec Kościelny. Północną granicę gminy stanowi rzeka Narew. Gmina Wyszki w zasadniczej części zlokalizowana jest w obrębie mezoregionu Równina Bielska wchodzącego w skład makroregionu Nizina Północnopodlaska. Pozostała niewielka północna część obszaru gminy leży w obrębie mezoregionu „Dolina Górnej Narwi”.

Gmina zajmuje powierzchnię 206,5 km². Społeczność lokalną tworzą 59 wsi (50 sołectw). Siedzibą gminy jest miejscowość Wyszki. Teren zamieszkiwany jest przez ludność narodowości polskiej, wśród której większość stanowią wyznawcy religii katolickiej i w niewielkim stopniu prawosławnej.

Gmina Wyszki na mapie

Wykaz sołectw i miejscowości gminy Wyszki przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1. Wykaz miejscowości gminy Wyszki

Lp.	Nazwa	Lp.	Nazwa
1.	Bogusze (niesołecka)	31.	Nowe Bagińskie
2.	Budlewo	32.	Olszanica
3.	Bujnowo	33.	Osówka

4.	Falki	34.	Ostrówek (niesołecka)
5.	Filipy	35.	Pierzchały (niesołecka)
6.	Gawiny	36.	Pulsze
7.	Godzieby	37.	Samułki Duże
8.	Górskie	38.	Samułki Małe
9.	Ignatki	39.	Sasiny
10.	Kalinówka	40.	Sieški
11.	Kamienny Dwór (niesołecka)	41.	Stacewicze
12.	Koćmiery	42.	Stare Bagińskie (niesołecka)
13.	Kowale	43.	Strabla
14.	Kożuszki	44.	Szczepany
15.	Krupice (niesołecka)	45.	Szpaki
16.	Łapcie	46.	Topczewo
17.	Łubice (niesołecka)	47.	Trzeszczkowo
18.	Łuczaje	48.	Tworki
19.	Łyse (niesołecka)	49.	Warpechy Nowe
20.	Malesze	50.	Warpechy Stare
21.	Mierzwin Duży	51.	Wiktorzyn (niesołecka)
22.	Mierzwin Mały	52.	Wodźki
23.	Mieszuki	53.	Wólka Pietkowska
24.	Moskwin	54.	Wólka Zaleska
25.	Mulawicze	55.	Wypychy
26.	Niewino Borowe	56.	Wyszki
27.	Niewino Kamieńskie	57.	Zakrzewo
28.	Niewino Leśne	58.	Zalesie
29.	Niewino Popławskie	59.	Zdrojki (niesołecka)
30.	Niewino Stare		

Źródło: opracowanie własne

Warunki klimatyczne gminy odpowiadają warunkom panującym na Równinie Bielskiej. Obszar gminy Wyszki położony jest w obrębie dwóch zlewni: rzeki Narew i rzeki Bug, której dopływem jest Nurzec. Krajobraz gminy urozmaicają doliny niewielkich cieków wodnych, a w szczególności rzek Strabelki, Pulszanki i Bronki. Powierzchnie lasów na terenie gminy zajmują około 22%, z czego ponad 70% powierzchni lasów stanowią lasy prywatne i gminne. Dominującą funkcją lasów państwowych jest produkcja surowca drzewnego.

Do obszarów chronionych na obszarze gminy Wyszki należą:

- obszar chronionego krajobrazu „Dolina Górnej Narwi”,
- pomniki przyrody:
 - ♦ gład narzutowy na terenie wsi Falki,
 - ♦ dwa gład narzutowe na terenie wsi Godzieby,

- ♦ jesion w wieku około 120 lat na terenie wsi Strabla,
- ♦ dąb szypułkowy o wysokości 25 m na terenie wsi Osówka.

Poziom rozwoju infrastrukturalnego gminy stanowi jeden z ważniejszych czynników warunkujących jakość życia mieszkańców. W tym miejscu warto zasygnalizować, że ogólny poziom rozwoju infrastrukturalnego gminy jest zadowalający, zwodociągowanie (na 31.12.2011 całkowita długość sieci wodociągowej wynosi – 126,6 km, liczba przyłączy wodociągowych -1245) i stelefonizowanie gminy, dostęp do internetu. Część miejscowości posiada kanalizację sanitarną (zbiorcza sieć – 10,17 km, 109 przyłączy), oczyszczalnie przydomowe, na potrzeby gminy wybudowano biologiczną oczyszczalnię ścieków. Przez teren gminy przechodzi gazociąg Łapy – Wyszki, do którego podłączonych jest zaledwie 35 mieszkań. Miejscowości na terenie gminy posiadają oświetlenie uliczne, chodniki oraz szereg obiektów o znaczeniu społeczno-kulturalnym i rekreacyjnym. Podstawowym układem komunikacyjnym w Gminie Wyszki jest układ drogowy. Przez obszar gminy przebiega jednotorowa linia kolejowa Białystok-Bielsk Podlaski-Czeremcha.

Położenie gminy nie sprzyja zaspokajaniu podstawowych potrzeb społeczności gminy. Odległość od miasta powiatowego i wojewódzkiego utrudnia rozwój zainteresowań, spędzanie wolnego czasu, dostęp do kultury oraz medycznej opieki specjalistycznej.

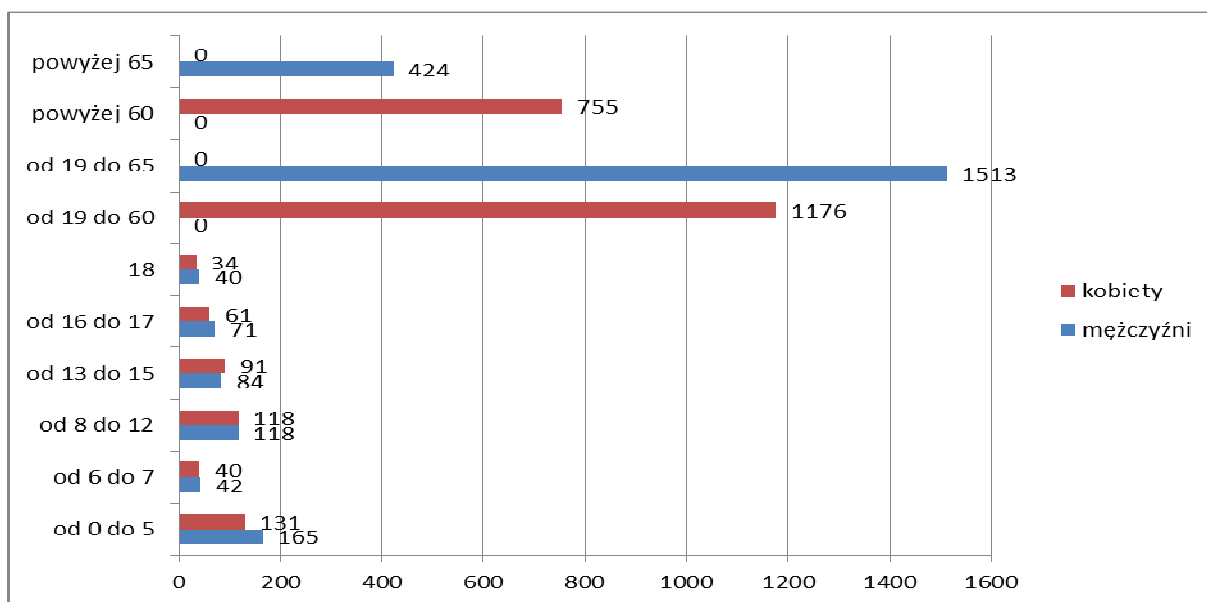
Siedzibą Urzędu Gminy i głównym ośrodkiem administracyjno – usługowym jest miejscowość Wyszki, położona w centrum gminy.

1.2. Demografia

Głównym źródłem informacji w zakresie demografii są dane statystyczne Urzędu Stanu Cywilnego w Wyszkach. Gmina Wyszki liczy 4863 mieszkańców (stan na dzień 31 grudnia 2011 r.) Poniższy wykres przedstawia statystykę mieszkańców gminy według płci i wieku z podziałem na kategorie wiekowe:

- ♦ dzieci w wieku 0-5, 6-7, 8-12,
- ♦ młodzież w przedziale wiekowym 13-15, 16-17,
- ♦ osoby w wieku produkcyjnym od 18 lat, 19-60 (kobiety), 19-65 (mężczyźni),
- ♦ kobiety powyżej 60 roku życia,
- ♦ mężczyźni powyżej 65 roku życia.

Wykres nr 1. Struktura ludności wg wieku i płci

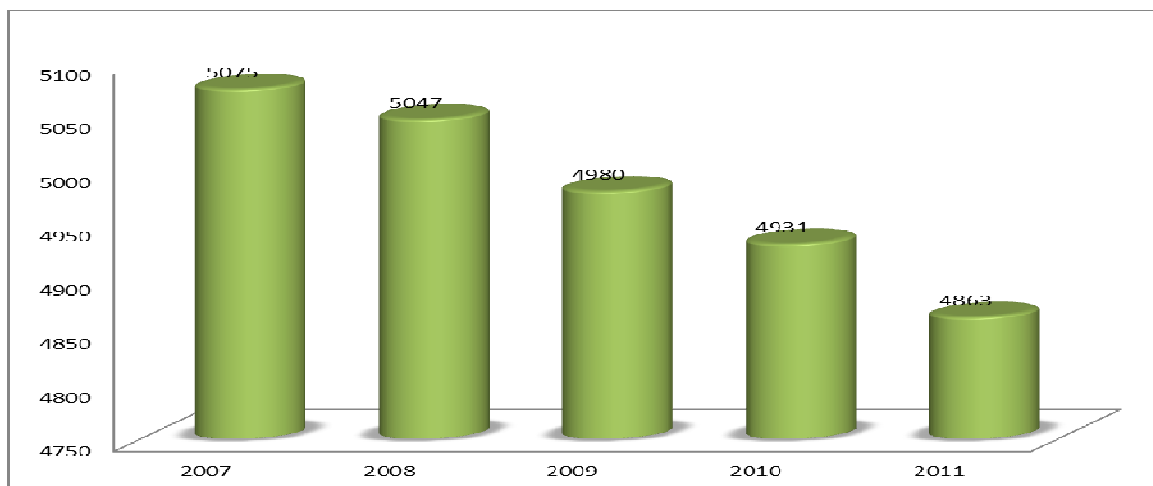

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Wyszkach

W gminie zameldowanych jest 995 osób poniżej 19 roku życia, co stanowi 20% ludności oraz 2689 osób w wieku produkcyjnym, co stanowi 55% ogółu społeczności gminy. Osoby starsze w wieku poprodukcyjnym to 1179 osób, czyli ¼ mieszkańców gminy, w tym 64% stanowią kobiety. Jest to tendencja ogólnopolska, gdzie kobiety żyją znacznie dłużej niż mężczyźni.

Na poniższym wykresie przedstawiono obraz ogólnej liczby mieszkańców gminy Wyszki na przestrzeni lat 2007-2011.

Wykres nr 2. Liczba ludności gminy w latach 2007-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Wyszkach

Analizując przedstawione dane zauważa się, że liczba ludności gminy maleje z każdym rokiem. Jak wynika z wykresu liczba ludności gminy w 2007 roku wynosiła 5075 i przez okres czterech lat stopniowo malała. Na koniec roku 2011 gminę Wyszki zamieszkiwało 4863 mieszkańców. Malejąca liczba społeczności wiąże się głównie z procesem starzenia się mieszkańców oraz spadkiem przyrostu naturalnego. Kształtowanie się wskaźnika przyrostu naturalnego w gminie Wyszki w latach 2007 – 2011 miało tendencję ujemną. Liczba urodzeń w stosunku do liczby zgonów była niższa, co stanowi negatywne zjawisko. Czynnikiem kształtującym liczbę ludności na terenie gminy są również migracje. W gminie Wyszki saldo kształtuje się na poziomie ujemnym. Jednakże to zjawisko jest zbieżne z trendami występującymi na terenie całego województwa, gdzie liczba ludności wiejskiej systematycznie maleje, a saldo migracji jest ujemne. Proces zmian w liczbie ludności na podstawie przyrostu naturalnego oraz migracji prezentuje tabela nr 2.

Tabela nr 2. Poziom przyrostu naturalnego oraz migracji

<i>Rok</i>	<i>Liczba ludności</i>	<i>Urodzenia</i>	<i>Zgony</i>	<i>Saldo</i>	<i>Zameldowania</i>	<i>Wymeldowania</i>	<i>Saldo</i>
2007	5075	58	67	-9	61	92	-31
2008	5047	45	82	-37	64	51	+13
2009	4980	46	69	-23	47	81	-34
2010	4931	62	69	-7	39	61	-22
2011	4863	48	82	-34	38	69	-31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Wyszkach

Struktura mieszkańców gminy wpływa na sposób widzenia potrzeb i problemów społecznych przez pryzmat – najpierw potrzeby osób w wieku produkcyjnym, potem osób starszych oraz dzieci i młodzieży. Rozpiętość gminy i struktura zamieszkania skłania do refleksji zaspokojenia potrzeb osób starszych, zamieszkujących w miejscowościach, które mają utrudniony dostęp do służb specjalistycznych. Pogłębia to zależność i izolację środowiskową.

Odpyływanie młodych ludzi do miast jest zjawiskiem znamionnym dla gmin wiejskich. Proces ten jest spowodowany różnymi czynnikami, a przede wszystkim wyjazdami w celu

kształcenia się, brakiem miejsc pracy, niskimi dochodami w rolnictwie, lepszymi warunkami życia w mieście.

Analiza danych demograficznych wskazuje na potrzebę zwiększenia, w najbliższych latach, usług dla osób starszych oraz tworzenie warunków do rozwoju dzieci i młodzieży.

1.3. Aktywność gospodarcza i rynek pracy.

Gmina Wyszki jest gminą typowo wiejską o charakterze rolniczym. Głównym działem gospodarki gminy i zajęciem ludności jest rolnictwo oparte o indywidualne gospodarstwa rodzinne. Na koniec 2011 roku na terenie gminy znajdowało się 3111 gospodarstw. Natomiast grunty osób fizycznych wchodzące w skład tych gospodarstw wynoszą 17316 ha.

Tabela nr 3. Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych z terenu gminy Wyszki wg grup obszarowych

Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw
0,0 – 4,99	2016
5,0 – 6,99	221
7,0 – 9,99	263
10,0 – 14,99	269
15,0 -19,99	161
20,0 – 29,99	124
30,0 – 49,99	48
50,0 – 99,99	7
100,00 ha i powyżej	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wyszkach.

Wśród gospodarstw rolnych dominują małoobszarowe o powierzchni do 5 ha. Produkcja rolna opiera się przede wszystkim na uprawie zbóż i hodowli bydła mlecznego. Większość płodów rolnych w małych gospodarstwach przeznaczana jest jedynie na potrzeby gospodarstw domowych. Z uwagi na dekapitalizację maszyn, urządzeń, budynków, małe gospodarstwa przekazywane są w dzierżawę, ponieważ są nieopłacalne.

Część gospodarstw przejmują od rodziców młodzi rolnicy, inwestują i unowocześniają przejęte gospodarstwa, często przy wykorzystaniu funduszy unijnych. Wśród tych gospodarstw dominuje hodowla bydła ukierunkowana na produkcję mleka.

Jakość gruntów gminy jest niska. Dominuje klasa V, zarówno w strukturze gruntów ornych, jak i użytków zielonych, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 4. Jakość gruntów na terenie gminy Wyszki

Klasy gleb	Grunty orne	Użytki zielone
	ha	ha
III	-	275,8048
IIIa	8,0554	-
IIIb	642,6531	-
IV	-	2104,4153
IVa	2632,9679	-
IVb	2628,8679	-
V	2780,0672	2396,0620
VI	1200,2017	324,5499
VIz	52,4021	-
Grunty bez klasy	-	28,5401

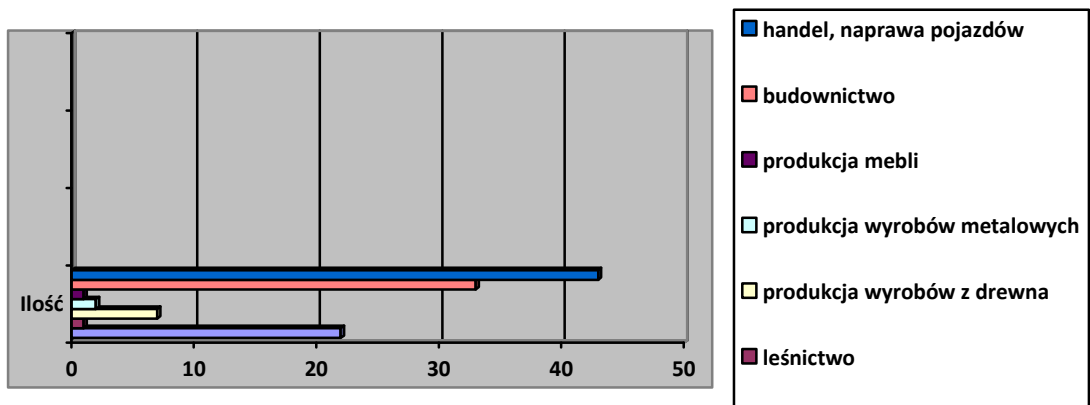
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wyszki

Większość użytkowników gospodarstw rolnych to rolnicy z wykształceniem podstawowym, zawodowym i średnim. Znaczna część z nich ukończyła kursy rolnicze. Młodzi rolnicy posiadają wykształcenie wyższe.

Poza sektorem rolniczym mieszkańcy gminy w znacznej części znajdują zatrudnienie w handlu, usługach, administracji, oświacie, służbie zdrowia. Na terenie gminy Wyszki na dzień 31 grudnia 2011 r. w rejestrze działalności gospodarczej zarejestrowanych było 152 podmiotów gospodarczych (osoby fizyczne), w tym 5 podmiotów świadczących usługi dla rolnictwa.

Wykres przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych w poszczególnych branżach.

Wykres nr 3. Rodzaje działalności gospodarczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wyszki

Ożywiona działalność prowadzona jest w tartaczniactwie i przetwórstwie drewna. Pozostałe dziedziny działalności gospodarczej stanowią: usługi, budownictwo, naprawy oraz handel artykułami spożywczo- przemysłowymi.

Tabela nr 5. Podmioty gospodarki narodowej wg. sektorów własności w l. 2007-2011

LATA	Ogółem	Sektor własności	
		sektor publiczny	sektor prywatny
2007	173	15	158
2008	178	14	164
2009	158	14	144
2010	169	14	155
2011	166	14	152

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wyszki

Tabela nr 6. Podmioty gospodarki narodowej wg form organizacyjno - prawnych

LATA	Ogółem	W tym				
		osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	spółki handlowe	spółdzielnie	stowarzyszenia i organizacje	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego
2007	159	134	2	2	9	12
2008	163	140	2	1	9	11
2009	142	118	3	1	9	11
2010	152	127	3	1	10	11
2011	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wyszki

Jak wynika z dynamiki zmian liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy Wyszki jest zróżnicowana. Liczba podmiotów gospodarczych w porównaniu do lat ubiegłych nie zwiększyła się znacząco pomimo, że istniała możliwość otrzymania dotacji z powiatowego urzędu pracy na założenie pierwszej działalności dla młodych osób.

Zmieniająca się sytuacja gospodarcza w Polsce wpływa również na rynek pracy i zatrudnienie na terenie gminy Wyszki. Część osób w wieku produkcyjnym, zwłaszcza ludzi młodych oraz kobiet nie może znaleźć zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, biorąc pod uwagę teren powiatu bielskiego.

Powiat bielski od kilku lat należy do grupy powiatów województwa podlaskiego o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego. Stopa bezrobocia w powiecie bielskim na przestrzeni lat 2007 – 2011 przedstawia się następująco:

Tabela nr 7. Stopa bezrobocia w powiecie bielskim w latach 2007-2011

Rok	2007	2008	2009	2010	2011
Stopa bezrobocia	7,6%	6,4%	8,0%	13,2%	9,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bielsku Podlaskim

Bezrobocie charakteryzuje się niekorzystną strukturą, na którą składa się utrzymujący się wysoki udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi, związany ze specyfiką powiatu bielskiego oraz strukturą zatrudnienia w powiecie - mniejsza liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na wsi, stosunkowo mała mobilność, niski poziom kwalifikacji, a często brak motywacji do pracy wśród mieszkańców wsi nadają bezrobociu wiejskiemu charakter długookresowy. Problemem jest również bezrobocie ukryte.

Tabela nr 8. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Wyszki

Rok	Liczba bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych
2007	117	53	5
2008	89	37	6
2009	107	49	6
2010	122	61	10
2011	139	64	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bielsku Podlaskim

Liczba osób bezrobotnych wzrasta od 2009 r. W 2011 r. liczba bezrobotnych na terenie gminy Wyszki osiągnęła liczbę 139 i stanowiła 6,6 % osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenie powiatu bielskiego. Oznacza to, że sytuacja rejestrowanego bezrobocia na terenie gminy nie jest problemem w skali powiatu, jednak jest trudnością osób zamieszkujących gminę.

Tabela nr 9. Liczba osób bezrobotnych w przedziałach wiekowych

Rok	Przedział wiekowy					
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 i więcej
2007	37	27	15	26	10	2
2008	27	19	9	22	10	2
2009	36	24	11	25	8	3
2010	44	32	14	26	4	2
2011	41	38	21	25	9	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bielsku Podlaskim

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby młode. To bardzo ważna i wymagająca pracy na poziomie lokalnym społeczność, która w niedługiej przyszłości tworzyć będzie gminę. Aby młodzież nie opuszczała gminy należy zadbać o współpracę międzyinstytucjonalną w celu minimalizowania skutków i szukania rozwiązań integracji młodych osób bezrobotnych z lokalnym rynkiem pracy.

Tabela nr 10. Wykształcenie osób bezrobotnych na terenie Gminy Wyszki

Rok	Wykształcenie				
	wyższe	policealne i średnie	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
2007	5	15	12	26	59
2008	7	16	10	17	39
2009	3	23	14	19	48
2010	6	19	18	28	51
2011	12	18	16	26	67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bielsku Podlaskim

Jak wynika z powyższej tabeli, wśród zarejestrowanych bezrobotnych zwiększa się liczba osób z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym, jak również z wykształceniem wyższym. Brak aktywności zawodowej jest groźnym zjawiskiem społecznym. Stawiane przez pracodawców wysokie wymagania powodują, że wielu bezrobotnych nie jest w stanie im sprostać. Z drugiej strony osoby wykształcone mogą mieć wygórowane wymagania odnośnie pensji i środowiska pracy. Jedną z barier w znalezieniu zatrudnienia wśród młodych bezrobotnych jest niski poziom wykształcenia i brak aspiracji do dalszego kształcenia.

Bezrobocie nie jest sytuacją utraty możliwości. Chociaż dla jednych jest doświadczeniem traumatyzującym i demobilizującym, to dla innych jest wyzwaniem rozwojowym, skłaniającym do podejmowania działań i szukania nowych rozwiązań. Niewątpliwie jednak osoby bezrobotne są narażone na doświadczanie wielu napięć i silnych stresorów, które wymagają od nich zastosowania strategii radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

1.4. Strategiczne kierunki rozwoju gminy

Opracowując Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie zadbano, by cele i działania określone w niniejszym dokumencie były zgodne z polityką rozwoju realizowaną na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Niezbędne było przyjrzenie się:

- 1) **Strategii Lizbońskiej**, której celem jest stworzenie w Europie najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie, zdolnej do utrzymania zrównoważonego wzrostu gospodarczego, stworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy oraz zachowania spójności społecznej.
- 2) **Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015**, gdzie priorytetami strategicznymi są:
 - wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
 - poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
 - wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
 - budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
 - rozwój obszarów wiejskich,
 - rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Określono spójność w zapisach z następującymi dokumentami:

- 3) **Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013**, który ma na celu podniesienie jakości życia na wsi poprzez wspieranie i rozwój przedsiębiorczości i inwestycji z zachowaniem walorów środowiska przyrodniczego i bogactwa kulturowego obszarów wiejskich. Poprawa konkurencyjności sektora rolnego będzie realizowana poprzez zapewnienie wsparcia w zakresie jakości produkcji, polepszenie infrastruktury wsi i tworzenia grup zrzeszających producentów rolnych. W odniesieniu do zasobów ludzkich istnieje potrzeba podnoszenia wykształcenia i kwalifikacji ludności zamieszkującej obszary wiejskie. Zwiększenie wartości dodanej do produktów np. poprzez stymulowanie rynku produktów lokalnych i regionalnych, turystyki, handlu, doradztwa, usług. Ponadto wymagane są działania zmierzające do odnowy wsi, poprawy stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, a także aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego na wsi, zwiększenie potencjału zdobywania środków finansowych i ich wykorzystania oraz polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja.
- 4) **Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2013**, który wskazuje osie priorytetowe i cele rozwoju województwa podlaskiego i ma na celu zmniejszenie różnic społeczno – gospodarczych Podlasia w stosunku do reszty kraju. Celem głównym RPOWP jest zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych pozarolniczych miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.
- 5) **Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020**, określającą misję rozwoju województwa, wyznaczającą cele:
- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa,
 - rozwój zasobów ludzkich zgodnie z potrzebami rynku pracy,
 - podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym,
 - ochrona środowiska naturalnego,
 - rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego,
 - wykorzystanie przygranicznego i transgranicznego położenia województwa,
 - rozwój rolnictwa i tworzenie warunków wielofunkcyjnego rozwoju wsi.
- 6) **Wojewódzką Strategią Polityki Społecznej na lata 2010-2018**, której celem jest wprowadzenie skutecznych metod przeciwdziałania problemom społecznym,

podniesienie jakości życia i bezpieczeństwa socjalnego, wyrównanie szans rozwoju mieszkańców oraz integracja społeczności lokalnej na terenie województwa podlaskiego.

7) **Strategią Rozwoju Gminy Wyszki do 2015 roku**, która zakłada realizację trzech równorzędnych i wzajemnie powiązanych ze sobą celów strategicznych rozwoju Gminy Wyszki:

- rozwój bazy ekonomicznej gminy,
- rozbudowa infrastruktury technicznej,
- poprawa lokalnego kapitału ludzkiego.

8) **Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Wyszki na lata 2004 – 2013** przyjmującym zadania mające na celu poprawę sytuacji na terenie gminy.

Zweryfikowane cele i zapisy w opracowanych wcześniej programach gminnych, by określone zadania Strategii miały możliwość być realizowane dzięki tym instrumentom. Są to operacyjne dokumenty, między innymi:

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opracowywany corocznie,
2. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015,
4. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013-2015.

Wszystkie wymienione wyżej dokumenty, ich zapisy, elementy, cele i zadania mają oddźwięk w niniejszej Strategii i są z nią kompatybilne. Planowane kierunki działania gminy są zgodne z innymi opracowaniami.

Zdecydowano, że programy problemowe gminy będą częścią Strategii służącą realizacji celów operacyjnych w poszczególnych obszarach problemowych.

II. OBSZAR SPOŁECZNY GMINY

Jednym z ważnych elementów budowania wspólnot lokalnych jest poczucie więzi i odpowiedzialności za innych, tożsamość z gminą. Niskie społecznienie oraz

niewystarczająca partycypacja wyraża się w migracji osób poza teren gminy, niewielkiej liczbie aktywności społecznych i organizacji pozarządowych.

Wśród organizacji działających na terenie gminy Wyszki można jedynie wymienić: Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich „Topczewianki” w Topczewie, dziewięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” w Wyszkach, Uczniowski Klub Sportowy „Strabla” w Strabli, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.

Braki w obszarach aktywności osób dorosłych przekładają się na niski poziom usamodzielnienia i rozwoju społecznego gminy. Jednym z czynników takiego stanu rzeczy są nawyki, przyzwyczajenia, postawy roszczeniowe i brak wiary w możliwość dokonywania zmiany sytuacji poprzez wspólne działania. Skutkuje to brakiem wzajemnego zaufania i obawą przed manipulacją ze strony innych osób. Wspólne inicjatywy w świadomości wielu mieszkańców wiążą się i kojarzą się z pracą kolektywną, z czymś z góry narzuconym. Niedostateczna integracja przekłada się na niewystarczający poziom promocji gminy i regionu.

Należy dążyć do wzmocnienia postaw konstruktywnych oraz określenia celów wspólnego budowania zasobów ludzkich w gminie, szczególnie ludzi młodych, osób prowadzących gospodarstwa rolne.

2.1. Zasoby społeczne

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych oraz wpływające na proces integracji wśród mieszkańców są grupy i zespoły nieformalne, jednostki samorządowe, organizacje pozarządowe. Dla celów opracowania strategii dokonano spisu zasobów gminnych, mając nadzieję, że stale będą się one powiększać. Ważne jest również by istniejące zespoły swoje wysiłki i współpracę podczas realizacji celów i zadań aktualnego dokumentu.

- Urząd Gminy Wyszki,
- Rada Gminy Wyszki,
- Młodzieżowa Rada Gminy Wyszki,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkach ,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wyszkach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkt Konsultacyjny,

- Zespół Interdyscyplinarny,
- Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Wyszkach - gimnazjum, szkoła podstawowa z „zerówką”, oddział przedszkolny „3-4 latki”, Regionalna Sala Papieska, Izba Pamięci Narodowej,
- Szkoła Podstawowa im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli (szkoła podstawowa z „zerówką”, oddział przedszkolny „3-4 latki”),
- Szkoła Podstawowa im. Ks. F.J. Falkowskiego w Topczewie (szkoła podstawowa z „zerówką”, oddział przedszkolny „3-4 latki”),
- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Wyszkach,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Wyszkach, Filia w Strabli,
- Ochotnicza Straż Pożarna (Bujnowo, Godzieby, Muławicze, Niewino Borowe, Pulsze, Samułki Duże, Topczewo, Wyszki, Zalesie),
- Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza w Niewinie Borowym,
- 3 Parafie Rzymskokatolickie (8 obiektów sakralnych),
- Parafia Prawosławna,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Topczewianki” w Topczewie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” w Wyszkach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Strabla” w Strabli,
- Klub Seniora,
- świetlice wiejskie,
- kompleks sportowy (hala, boiska, siłownia),
- boiska szkolne,
- liderzy społeczni.

W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Wyszki wchodzi:

- 11 lokali mieszkalnych w miejscowości Wyszki,
- 2 lokale w budynku po szkole w Niewinie Borowym,
- 2 lokale w budynku Ośrodka Zdrowia w Topczewie,
- 1 lokal w budynku Ośrodka Zdrowia w Strabli,
- 1 lokal w budynku po byłej szkole w Falkach,
- 1 lokal w Szkole Podstawowej im. ks. F. J. Falkowskiego w Topczewie.

Lokale mieszkalne w miejscowości Wyszki zarządzane są przez wspólnoty mieszkaniowe. Zarząd nad pozostałymi budynkami i lokalami sprawowany jest przez Gminę, zgodnie z „Wieloletnim Programem Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Wyszki na lata 2013-2017”.

Problemem jest pozyskanie do zasobu mienia komunalnego, budynku z przeznaczeniem na lokal socjalny. Środki finansowe Gminy nie pozwalają na budowę i utrzymanie takiego lokalu. Istnieje także potrzeba zatrudnienia osób opiekujących się świetlicami wiejskimi.

2.2. System pomocy społecznej

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje ośrodek pomocy społecznej.

W celu efektywności działań pomocowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkach współpracuje na co dzień z Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim, Prokuraturą Rejonową, kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi z terenu całego kraju, Domami Pomocy Społecznej województwa podlaskiego i województw ościennych, Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku Podlaskim, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, parafiami rzymskokatolickimi, prawosławnymi, Komendą Powiatową Policji w Bielsku Podlaskim, szkołami podstawowymi oraz zespołem szkół z terenu gminy (pedagogiem i Radami Rodziców), z przedstawicielami stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych, z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, a także z radnymi i sołtysami z terenu gminy oraz organizacjami pozarządowymi.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia. Zakres współpracy międzyinstytucjonalnej i różni się w zależności od złożoności sytuacji rodzin, dzieci, osób starszych, czy niepełnosprawnych i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc

udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem, niepełnosprawnością, przewlekłą chorobą lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację.

Kadrę Ośrodka stanowią: kierownik, 2 pracowników socjalnych, stanowisko do spraw świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, główny księgowy.

Środki na finansowanie zadań pomocy społecznej pochodzą z budżetu państwa oraz środków własnych gminy. Poniższa tabela prezentuje realizację wydatków budżetowych w latach 2009 - 2011.

Tabela nr 11. Realizacja wydatków budżetowych w latach 2009 – 2011

Wyszczególnienie	Budżet (ogółem)	Środki własne	Dotacja wojewody
2009	2 100 422,00	330 823,00	1 769 599,00
2010	2 473 550,32	361 588,71	2 111 961,61
2011	2 540 499,82	522 944,06	2 017 555,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Z analizy danych przedstawione powyżej wynika, że z każdym rokiem następuje wzrost wydatków na świadczenia z pomocy społecznej. Zjawisko to jest ściśle związane z ze wzrostem liczby rodzin i osób korzystających ze świadczeń. Na kształt budżetu mają wpływ, przede wszystkim zadania obligatoryjne, takie jak: zasiłki okresowe, świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego, program wieloletni „Program państwa w zakresie dożywiania” oraz inne programy rządowe.

Powody przyznawania pomocy społecznej wynikają z art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Poniższa tabela obrazuje powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej na terenie gminy w latach 2009 – 2011.

Tabela nr 12. Przyczyny przyznawania świadczeń na przestrzeni lat 2009 - 2011

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2009		Rok 2010		Rok 2011	
	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin

Ubóstwo	691	162	643	153	660	160
Potrzeba ochrony macierzyństwa	-	90	-	98	-	124
w tym: Wielodzietność	466	81	504	89	502	90
Bezrobocie	196	62	206	62	203	65
Niepełnosprawność	195	62	197	65	199	70
Długotrwała lub ciężka choroba	265	81	279	91	275	93
Bezradność w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - w tym:	31	10	44	15	58	15
Rodziny niepełne	20	5	31	9	31	9
Rodziny wielodzietne	526	115	493	101	560	112
Alkoholizm	57	19	54	18	41	14
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	-	-	-	2	-	3
Zdarzenie losowe	-	2	0	1	0	2

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2011 r. GOPS Wyszki

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc są: ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, wielodzietność, długotrwała choroba. Często bezrobocie i niepełnosprawność są przyczyną zgłaszania się po pomoc. Grupy te stanowią podstawowych odbiorców planowanych działań w kolejnych okresach realizacji Strategii. Zadania GOPS – praca socjalna, projekty celowe, działania specjalistyczne powinny być kierowane do tych osób i rodzin.

Świadczenia z pomocy społecznej przyznawane są w ramach zadań własnych i zleconych. Są to świadczenia pieniężne i niepieniężne. Do świadczeń niepieniężnych należą przede wszystkim: posiłek, usługi opiekuńcze, pobyt w domu pomocy społecznej, praca socjalna, poradnictwo, składka zdrowotna.

Rodzaje świadczeń przyznawanych w latach 2009-2011 przez GOPS obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 13. Rodzaje wypłacanych świadczeń

Wyszczególnienie	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011
ZASIŁEK STAŁY			

Liczba osób	15	14	16
Liczba świadczeń	128	148	155
Kwota świadczeń	43 000	46 000	50 000
ZASIŁEK OKRESOWY			
Liczba osób	63	66	66
Liczba świadczeń	360	400	354
Kwota świadczeń	136 000	132 000	124 000
ZASIŁEK CELOWY			
Liczba osób	182	176	208
Liczba świadczeń	519	703	798
Kwota świadczeń	69 000	65 000	70 000
POSIŁEK			
Liczba osób	328	320	365
Kwota świadczeń	93 000	99 000	132 000
USŁUGI OPIEKUŃCZE			
Liczba osób	2	3	5
Kwota świadczeń	9 000	14 000	15 000
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DPS			
Liczba osób	7	8	9
Kwota świadczeń	110 000	142 000	184 000
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW			
Liczba osób	327	304	291
Kwota świadczeń	1 548 000	1 669 000	1 523 000
ŚWIADCZENIE PIEŁĘGNACYJNE			
Liczba osób	5	10	22

Kwota świadczeń	26 000	63 000	117 000
JEDNORAZOWY ZASIŁEK Z TYTUŁU URODZENIA DZIECKA			
Liczba osób	41	54	42
Kwota świadczeń	41 000	54 000	42 000
ŚWIADCZENIE ALIMENTACYJNE			
Liczba osób	19	22	26
Kwota świadczeń	63 000	64 000	67 000
DODATKI MIESZKANIOWE			
Liczba osób	86	108	77
Kwota świadczeń	11 000	14 000	12 000
SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE			
Liczba osób	19	14	16
Kwota świadczeń	5 000	4 000	5 000
PRACA SOCJALNA			
Liczba rodzin	410	353	76
Liczba osób w rodzinach	1 085	1 248	228

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2011 r. GOPS Wyszki

O kilku lat gmina realizuje rządowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, w ramach którego udzielono pomocy w formie posiłku uczniom szkół z terenu gminy oraz gmin ościennych oraz w internatach i szkołach ponadgimnazjalnych. Z programu korzystały również osoby dorosłe, dzieci do 7 roku życia oraz młodzież w formie świadczeń pieniężnych na zakup żywności. Szczegółowy obraz realizacji programu w latach 2009 - 2011 przedstawiono poniżej.

Tabela nr 14. Liczba osób korzystających z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
Rzeczywista liczba osób objętych programem	437	505	537
w tym na wsi	384	467	494
Liczba uczniów korzystających z posiłku w szkole lub internacie	328	320	365
Liczba osób korzystających z świadczenia pieniężnego na zakup żywności	109	184	172

Źródło: Opracowanie własne GOPS

W związku ze wzrostem liczby rodzin potrzebujących wsparcia, zarówno w finansowym jak też w formie świadczeń niepieniężnych, działania gminy powinny koncentrować się na dodatkowym doradztwie psychologicznym, prawnym, czy prowadzeniu grup wsparcia, edukacyjnych dla poszczególnych kategorii osób zgłaszających się po pomoc.

Grupami społecznymi w gminie, najbardziej wymagającymi wsparcia i zagrożonymi wykluczeniem społecznym są:

- ✓ rodziny ubogie z dziećmi, wielodzietne, wykazujące bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- ✓ dzieci i młodzież z rodzin ubogich, korzystających z pomocy społecznej,
- ✓ osoby chore przewlekle i niepełnosprawne,
- ✓ osoby starsze.

2.3. Źródła problemów społecznych i ich identyfikacja

2.3.1. Sytuacja mieszkaniowa w gminie

Gospodarka mieszkaniowa gminy w latach 2009 – 2010 przedstawiona poniżej obrazuje ilość mieszkań oraz ich stan wyposażenia w instalacje techniczno- sanitarne.

Tabela nr 15. Gospodarka mieszkaniowa w latach 2009-2010

Zasoby mieszkaniowe	Rok 2009	Rok 2010
mieszkania ogółem	1 707	1 711
izby	6 686	6 712
powierzchnia użytkowa w m ²	137 972	138 622
przeciętna powierzchnia użytkowa w m ²		
1 mieszkania	80,8	81,0
na 1 osobę	28,6	29,0
mieszkania wyposażone w		
wodociąg	1212 (71,0%)	1216 (71,1%)
łazienkę	842 (49,3%)	846 (49,4%)
centralne ogrzewanie	622 (36,4%)	626 (36,6%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Weryfikacja danych nastąpiła po Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań w 2011 roku według stanu na 31 marca 2011 r.

W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Wyszki wchodzi lokale mieszkalne w miejscowościach Wyszki, Niewino Borowe, Topczewo, Falki, Strabla.

Tabela 16. Zestawienie lokali mieszkalnych na terenie gminy

Lp	Lokalizacja	Pow. użytkowa lokali mieszkalnych ogółem	Pow. użytkowa lokali mieszkalnych gminnych	% udział gminy w powierzchni użytkowej mieszkań
1	Wyszki, ul. Nowa 3	822,20	141,84	17,25
2	Wyszki, ul. Szkolna 17	517,10	449,40	86,90
3	Niewino Borowe – b. szkoła	144,90	144,90	100,00
4	Falki - b. szkoła	60,71	60,71	100,00
5	Topczewo - szkoła	85,03	85,03	100,00
6	Topczewo – ośrodek zdrowia	96,23	96,23	100,00
7	Strabla – ośrodek zdrowia	44,60	44,60	100,00
	Ogółem	1770,77	1022,71	57,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Wszystkie mieszkania są wynajęte. Odnośnie wynajmu lokali obowiązuje uchwała

Nr XXXI/237/02 Rady Gminy Wyszki z dnia 12 marca 2002 roku w sprawie ustalenia zasad wynajmu lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 10, poz. 261). Poza czynszem najemcy uiszczają opłatę miesięczną za dostawę ciepła dla potrzeb ogrzewania mieszkań z kotłowni stanowiących własność Gminy Wyszki oraz opłatę miesięczną za odbiór nieczystości stałych i płynnych lub opłatę miesięczną za odbiór tylko nieczystości płynnych.

Od 1 listopada 2009 r. zarząd nad lokalami mieszkalnymi przy ulicy Nowej w Wyszkiach sprawują dwie Wspólnoty Mieszkaniowe. Z dniem 1 stycznia 2011 r. formalnie powstała Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy Szkolnej 17 w Wyszkiach. Zarząd nad pozostałymi budynkami i lokalami mieszkaniowymi wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu Gminy sprawowany jest przez Gminę.

Zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.) na gminie właściwej na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu ciąży obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego. Jeżeli gmina nie dostarczy takiego lokalu osobie uprawnionej do niego z mocy wyroku sądowego, właścicielowi przysługuje roszczenie odszkodowawcze do gminy. Ze względu na to, iż wszystkie lokale mieszkalne są wynajęte, Gmina nie może wydzielić z zasobu komunalnego lokali socjalnych.

Największym problemem pozyskanie jest do zasobu mienia komunalnego budynku z przeznaczeniem na lokale socjalne. Środki finansowe Gminy w chwili obecnej nie pozwalają na wybudowanie i utrzymanie budynku mieszkalnego z przeznaczeniem na lokale socjalne.

2.3.2. Ochrona zdrowia

Ochroną zdrowia mieszkańców gminy zajmuje się Niepubliczny Zakład Zdrowotny w Wyszkiach działający w trzech Ośrodkach Zdrowia w Wyszkiach, Topczewie i Strabli oraz SPZOZ w Bielsku Podlaskim.

W Wyszkiach funkcjonuje apteka natomiast w Strabli znajduje się punkt apteczny.

Zatrudnienie w podstawowej opiece zdrowotnej w gminie przedstawia się następująco:

Tabela nr 17. Zatrudnienie w podstawowej opiece zdrowotnej

Lekarze razem		3
w tym	lekarze rodzinni	2
	pediatrzy	1
Pielęgniarki ogółem		5
w tym	środowiskowe rodzinne	2
	środowiskowe nauczania i wychowania	1
Położne		1
w tym	środowiskowe	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Wyszkach

W 2011 r. udzielone były następujące porady:

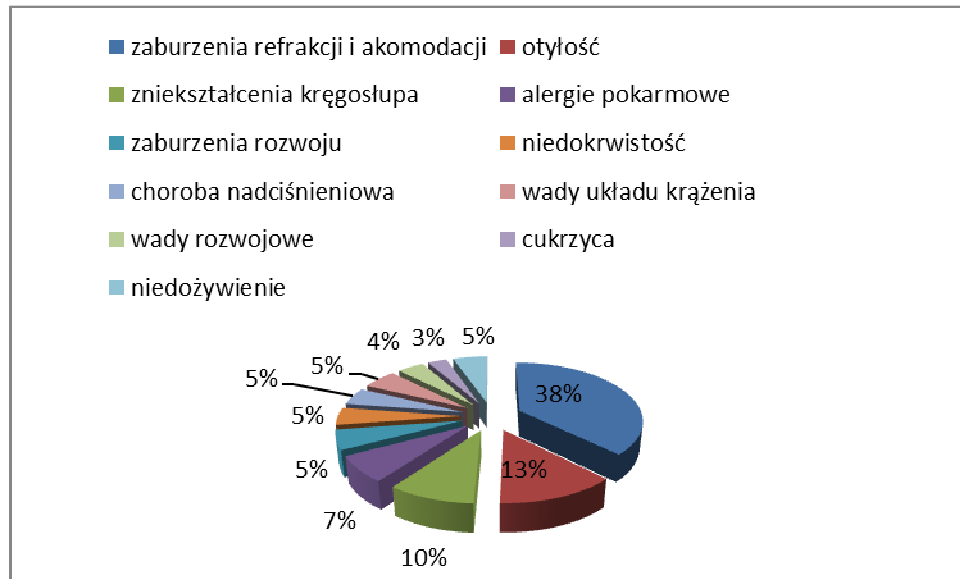
- porady w ramach opieki profilaktycznej nad dziećmi do 3 roku życia – udzielono 28 porad dzieciom zdrowym po raz pierwszy oraz 213 po raz następny,
- wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych – 28 po raz pierwszy, 136 wizyt następnych,
- rozpoznano 191 schorzeń u dzieci i młodzieży w wieku 0 – 18 lat,
- przeprowadzono profilaktyczne badania lekarskie dzieci i młodzieży – zbadano 222 osób,
- stwierdzono schorzenia u 2439 osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza rodzinnego.

Z danych NZOZ w Wyszkach wynika, że 38% pacjentów stanowią osoby w wieku 65 lat i więcej. Kolejna grupa osób będących pod opieką lekarza rodzinnego to osoby w wieku 55-64 lata, której procentowy udział wynosi 27%. Na podobnym poziomie, bo 25% kształtuje się liczba pacjentów w wieku 35-54 lata. Osoby w wieku 19-34 lata, u których stwierdzono schorzenia to 8,8 % ogółu pacjentów.

Wśród dzieci i młodzieży do 18 roku życia zamieszkałych na terenie gminy 19% korzysta ze świadczeń medycznych z uwagi na występujące schorzenia. Najczęściej rozpoznawane w tej grupie pacjentów schorzenia to przede wszystkim, zaburzenia refrakcji i akomodacji oka, otyłość, zniekształcenia kręgosłupa, alergie pokarmowe.

Poniższy wykres przedstawia najczęstsze choroby dzieci i młodzieży.

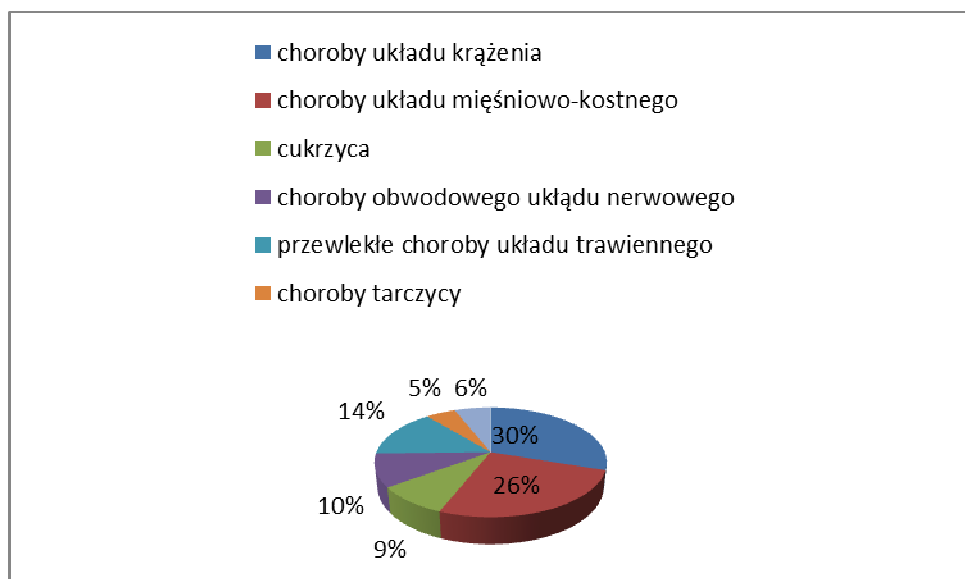
Wykres 4. Procentowy rozkład chorób dzieci i młodzieży

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Wyszkach

W grupie osób dorosłych choruje 63% mieszkańców gminy. Wśród osób dorosłych pozostających pod opieką medyczną najczęściej diagnozowano choroby układu krążenia, choroby układu mięśniowo-kostnego, obwodowego układu nerwowego, cukrzycę oraz inne. Szczegółowy obraz przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Procentowy rozkład chorób osób dorosłych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Wyszkach

Wzrost populacji ludzi starszych powoduje wzrost rejestrowanych chorób wieku średniego i starszego. Z rozeznania lekarzy rodzinnych wynikają potrzeby zdrowotne mieszkańców gminy. Konieczna jest rehabilitacja osób z chorobami narządu ruchu oraz po urazach i utworzenie dostępu w ramach gminnego gabinetu rehabilitacyjnego.

W ramach profilaktyki prowadzone są różne programy profilaktyczne oraz realizowana jest ustawiczna, wielokierunkowa edukacja zdrowotna w ramach opieki medycznej lekarzy rodzinnych i pielęgniarek. Główny nacisk w profilaktyce dzieci i młodzieży służba zdrowia kładzie na organizowanie szczepień ochronnych, przeprowadzanie pogadarek z dziećmi i młodzieżą w różnych grupach wiekowych, a także propagowanie zdrowego trybu życia.

Programy profilaktyczne realizują wszystkie szkoły na terenie gminy. Za ich realizację odpowiadają wychowawcy oraz pedagog szkolny.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jak również Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Działania podejmowane przez Komisję na przestrzeni lat 2007 – 2011 przedstawione zostały poniżej.

Tabela nr 18. Działania GKRPA wobec osób uzależnionych

Wyszczególnienie	Liczba osób wzywanych na rozmowy motywacyjne	Liczba osób skierowanych na opinie biegłego psychologa i psychiatry w przedmiocie uzależnienia	Liczba wniosków do sądu o wydanie postanowienia o podjęciu leczenia odwykowego	Liczba osób, które dobrowolnie podjęły terapię
2007	16	10	8	-
2008	14	7	4	-
2009	15	10	5	2
2010	11	7	6	1
2011	8	8	3	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Wyszkach

W ramach działalności GKRPA funkcjonuje Punkt Konsultacyjny, w którym dyżur pełni psycholog – terapeuta uzależnień. Podstawowe zadania Punktu Konsultacyjnego to:

- motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia leczenia w zakładach lecznictwa odwykowego i kierowanie do leczenia specjalistycznego,
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany szkodliwego wzoru picia,
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym,
- rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informowanie o możliwościach uzyskania pomocy,
- inicjowanie interwencji w przypadku przemocy domowej.

Jako najważniejsze potrzeby z zakresu ochrony zdrowia należy wskazać zwiększenie dostępności usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych, organizacja wsparcia dla osób przewlekle chorych oraz integrację osób niepełnosprawnych. Niezbędna także jest profilaktyka i edukacja społeczna osób dorosłych, zwiększenie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia. Jako problem należy również uznać niewystarczającą ofertę terapeutyczną na poziomie powiatu dla osób uzależnionych.

2.3.3. Edukacja i wychowanie

Edukacją na terenie gminy zajmują się placówki oświatowe, których organem prowadzącym jest Gmina. Obecnie prowadzone są:

- Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Wyszkach - gimnazjum i szkoła podstawowa,
- Szkoła Podstawowa im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli,
- Szkoła Podstawowa im. ks. F. J. Falkowskiego w Topczewie

W każdej placówce funkcjonują oddziały przedszkolne dla dzieci w wieku 3 - 4 lat. Na przestrzeni lat 2007 – 2011 zostały zlikwidowane dwie szkoły: Szkoła Podstawowa w Niewinie Borowym, która była później prowadzona przez Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym w Łomży oraz Szkoła

Podstawowa w Falkach. W placówkach oświatowych na terenie gminy dzieci i młodzież pobierają edukację zgodnie z poniższymi zestawieniami.

Tabela nr 19. Zestawienie liczby uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy

Rok	Liczba				
	szkół	oddziałów	uczniów z klasą „0”	uczniów bez klasy „0”	absolwentów (klasa VI)
2007 (2006/2007)	4+1*	28+4*	401	347	76
2008 (2007/2008)	4+1*	28+4*	360	319	56
2009 (2008/2009)	4+1*	28+4*	351	294	64
2010 (2009/2010)	4	29	355	281	54
2011 (2010/2011)	4	29	346	273	55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wyszki

* - Szkoła Podstawowa prowadzona przez Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym w Łomży.

Tabela nr 20. Zestawienie liczby uczniów w gimnazjum

Rok	Liczba			
	szkół	oddziałów	uczniów	absolwentów
2007 (2006/2007)	1	8	191	66
2008 (2007/2008)	1	8	196	69
2009 (2008/2009)	1	8	193	60
2010 (2009/2010)	1	8	195	70
2011 (2010/2011)	1	7	179	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wyszki

Jak wynika z przedstawionych zestawień liczba dzieci kształcących się na przestrzeni lat 2007 – 2011 ma tendencję spadkową. Liczba uczniów zmalała o 67, co stanowi średnio 2 oddziały w gimnazjum. Przyczyną takiego stanu jest sytuacja demograficzna gminy Wyszki.

Na podstawie danych można stwierdzić, że 83% uczniów jest dowożonych na zajęcia szkolne. Są to uczniowie mieszkający poza miejscowościami, w których znajdują się szkoły. Dowożenie jest tak zorganizowane, aby wszyscy uczniowie byli dowiezieni na czas. Bezpieczny i sprawny system dowożenia uczniów do szkół jest ważnym celem do realizacji na najbliższe lata.

We wszystkich placówkach oświatowych na terenie gminy uczniowie mają możliwość rozwijania swoich zainteresowań poprzez uczestnictwo w różnych kołach, zajęciach dodatkowych oraz projektach. W szkołach podstawowych działają następujące koła zainteresowań: polonistyczne, matematyczne, języka rosyjskiego, języka angielskiego, przyrodnicze, plastyczne, artystyczne, informatyczne, gimnastyczno-taneczne. Ponadto prowadzone są zajęcia wyrównawcze, gry i zabawy ruchowe, zajęcia dodatkowe w formie ZHP, Zuchy, PCK, SKO. W gimnazjum młodzież swoje zainteresowania młodzież może rozwijać w następujących kołach: przedmiotowe (13 przedmiotów), artystyczne, techniczne, sportowe, informatyczne.

W placówkach oświatowych na terenie gminy realizowano różnego rodzaju projekty edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, m. in:

- „Wyrównywanie szans edukacyjnych w szkołach podstawowych Gminy Wyszki”,
- „Perspektywiczne Gimnazjum w Wyszkach”,
- „Edukacja przedszkolna – inwestycją w przyszłość dziecka”,
- „Kompetencje kluczowe – drogą twórczego rozwoju”,
- „Rozwój przez kompetencje”,
- „Znajdź właściwe rozwiązanie”,
- „Czyste powietrze wokół nas”,
- „Trzymaj formę”,
- „Rzuć palenie razem z nami”,
- „Kleszcz mały czy duży nic dobrego nie wróży”.

Szkoły uczestniczą również w programach mających na celu ukształtowanie wśród dzieci trwałego nawyku spożywania owoców i warzyw poprzez udostępnianie dzieciom owoców i warzyw oraz specjalne działania edukacyjne promujące zdrową dietę oraz styl

życia – program europejski „Owoce w szkole”. Innym programem, którego celem jest kształtowanie wśród dzieci i młodzieży dobrych nawyków żywieniowych jest program „Szlanka mleka” promujący spożywanie mleka i przetworów mlecznych.

W każdej szkole funkcjonuje Samorząd Uczniowski, Rada Rodziców. Uczniowie Zespołu Szkół w Wyszkach oraz ich rodzice mają zapewnione wsparcie pedagoga szkolnego. Ponadto w ramach wsparcia uczniowie wszystkich szkół otrzymują pomoc stypendialną, wyprawkę szkolną dla uczniów klas I – III oraz pomoc rzeczową.

Przy placówkach funkcjonują świetlice oraz obiekty sportowe:

- ✓ Szkoła Podstawowa im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego w Strabli – boisko szkolne, sala gimnastyczna,
- ✓ Szkoła Podstawowa im. ks. F. J. Falkowskiego w Topczewie – świetlica wyposażona w stanowiska komputerowe z dostępem do internetu, sala gimnastyczna, boisko do piłki nożnej, boisko do koszykówki, dwa place zabaw,
- ✓ Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Wyszkach – świetlica szkolna (60 miejsc), boisko szkolne, boisko do piłki ręcznej, kort, bieżnie, rzutnie, skocznie, hala sportowa, siłownia.

Najważniejsze potrzeby i problemy z obszaru edukacji na terenie gminy to sprawy związane z:

- ⇒ termomodernizacją budynków szkolnych – ociepleniem, modernizacją kotłowni, wymianą okien, orywnowanie, modernizacja boisk szkolnych, unowocześnianie sal komputerowych, nowe place zabaw, remonty pomieszczeń szkolnych, toalet,
- ⇒ zmniejszającą się liczbą uczniów,
- ⇒ coraz większe zapotrzebowanie na przedszkola dla dzieci w wieku 2 – 4 lat,
- ⇒ potrzeba dodatkowych zajęć specjalistycznych w ramach pomocy psychologiczno – pedagogicznej (logopeda), z uwagi na dysfunkcje rozwojowe uczniów,
- ⇒ warsztaty skierowane do rodziców z niewydolnością wychowawczą,
- ⇒ z powodu braku motywacji do nauki oraz niskich aspiracji zawodowych gimnazjalistów, zachodzi konieczność zatrudnienia doradcy zawodowego.

Niektóre problemy w środowisku szkolnym, jak np. dotyczące nauki, czy zachowania uczniów szkoły starają się rozwiązywać prowadząc działania zapobiegawcze, stosując pomoc w świetlicach szkolnych, czy też pomoc koleżeńską w nauce. Duży nacisk kładzie się na współpracę z rodzicami.

2.3.4. Rodzina – opieka nad dzieckiem i osobami starszymi

Podstawowym aspektem budowania lokalnego systemu pomocy dziecku i rodzinie jest założenie, że każda rodzina jako podstawowa komórka społeczna posiada potencjał niezbędny do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, jednakże niekiedy potrzebuje wsparcia zewnętrznego. Opierając się na tym założeniu, w systemie pomocy społecznej powinna znaleźć się szeroka gama działań pomocowych dostosowanych do zasobów i potrzeb rodziny. W celu zintensyfikowania działań realizowanych w ramach rozwiązywania problemów społecznych w gminie należy:

- stale monitorować sytuację i problemy rodzin na terenie gminy,
- stosować działania profilaktyczne zapobiegające dysfunkcyjności rodzin i powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- organizować pomoc rodzinom wymagającym wsparcia poprzez prowadzenie poradnictwa specjalistycznego oraz działań terapeutyczno – korygujących,
- prowadzić działania ukierunkowane na pozostawienie dziecka w rodzinie lub na szybki powrót dziecka do rodziny, poprzez pracę nastawioną na poradnictwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, treningu umiejętności opiekuńczo- wychowawczych, rozwoju kluczowych kompetencji społecznych i zawodowych.

Jednostką pomocy społecznej, której działania skierowane są w stronę rodziny jest ośrodek pomocy społecznej obejmujący teren gminy. Na terenie powiatu funkcjonuje powiatowe centrum pomocy rodzinie. W okresie od 2007 – 2011 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim zrealizowało 118 postanowień sądu dotyczących ograniczenia władzy rodzicielskiej nad dziećmi poprzez umieszczenie ich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych. W placówkach opiekuńczo – wychowawczych zostało umieszczonych 44 dzieci. W latach 2007 – 2011 w rodzinach zastępczych na terenie powiatu bielskiego przebywało 5 dzieci z terenu gminy Wyszki.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim realizuje Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie. Jego podstawowym celem są działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie i powstrzymywanie sprawców przed jej stosowaniem. Zadaniem programu jest zwiększenie u beneficjentów zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i konstruktywnego współżycia

w rodzinie. Równocześnie udzielane jest wsparcie rodzinom (ofiaram przemocy) osób stosujących przemoc.

Realizowany jest projekt „Służby społeczne – przyjaciele rodzin” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, którego celem jest udzielenie wsparcia dydaktycznego oraz psychologiczno – pedagogicznego osobom z rodzin dysfunkcyjnych. Projekt kierowany jest przede wszystkim do rodzin z dziećmi, w których występuje bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie alkoholowe, przemoc, bezradność w sferze opiekuńczo – wychowawczej, niezaradność życiowa.

Prowadzone są również działania na rzecz osób niepełnosprawnych, m. in. grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych intelektualnie, poradnictwo prawne, działania szkoleniowe i rehabilitacyjne. Działania są również skierowane na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Ta grupa osób ma możliwość uczestnictwa w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim. Osoby z terenu gminy Wyszki dowożone są transportem Warsztatów.

W gminie funkcjonuje Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013-2015. Program jest ukierunkowany przede wszystkim na problemy: małoletnich matek, rodzin niepełnych, rodzin wielodzietnych, rodzin wychowujących dzieci w wieku 0-6 lat, rodzin zmagających się z trudnościami wychowywania dzieci w wieku dojrzewania, rodzin przeżywających trudności związane ze stanem zdrowia dziecka (dziecko chore przewlekle, niepełnosprawne, z zaburzeniami zachowania), rodzin w sytuacjach kryzysowych wynikających z problemów, takich jak: alkoholizm, bezrobocie, ubóstwo.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej poprzez współpracę ze szkołami, policją, kuratorami sądowymi i innymi instytucjami prowadzi diagnozę środowisk i zjawisk problemowych w rodzinach. Na terenie gminy prowadzone są różne działania służące pomocy i wspieraniu rodzin oraz poszczególnych grup – dzieci, młodzieży, osób starszych. Poza działaniami pomocowymi inicjowane są działania integracyjne dla osób w różnym wieku.

Od stycznia 2012 r. obowiązuje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która określa zasady wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zasady finansowania. Ustawa nakłada na gminę nowe zadania, do których należy:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- zatrudnianie asystentów rodziny,
- tworzenie systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej,
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Do najczęściej występujących czynników mających wpływ na negatywne funkcjonowanie rodziny należą: bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, szczególnie w rodzinach wielodzietnych i niepełnych, ograniczone możliwości spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, przemoc w rodzinie, ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Problemy wychowawcze z dziećmi wynikają głównie z braku należytej opieki i nadzoru ze strony rodziców nad dziećmi. Przypadki te pojawiają się przede wszystkim w rodzinach, w których stwierdza się problemy alkoholowe. Szkoły na bieżąco starają się rozwiązywać pojawiające się problemy poprzez stosowanie różnego rodzaju środków zapobiegawczych, m. in.: rozmowy z rodzicami i uczniami, pogadanki z wychowawcami, policjantami na temat agresji, zajęcia integracyjne lub podejmuje się współpracę z kuratorem sądowym lub Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną.

W związku z problemem jakim jest starzenie się społeczeństwa, wzrasta liczba osób starszych wymagających opieki. W ramach zadań GOPS świadczona jest pomoc w formie usług opiekuńczych oraz ponoszenie odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej. Z każdym rokiem zwiększa się zapotrzebowanie na te formy pomocy. Coraz więcej osób starszych, samotnych oczekuje pomocy ze strony środowiska, co obrazują poniższe tabele.

Tabela nr 21. Pomoc w formie usług opiekuńczych w latach 2007 – 2011

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba osób, którym przyznano decyzją	4	3	2	3	5

świadczenie					
Liczba świadczeń	1892	1618	1347	2018	2435
Kwota świadczeń w tys. zł	12.096	8.986	9.022	13.812	15.274
Liczba rodzin	4	3	2	3	5
Liczba osób w rodzinach	5	4	2	5	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Usługi opiekuńcze organizowane są przez ośrodek pomocy społecznej i świadczone w miejscu zamieszkania osoby wymagającej tej formy pomocy. Obejmują pomoc w codziennych zajęciach, robienie zakupów, sprzątanie, gotowanie, załatwianie spraw w urzędach, opiekę higieniczną, zapewnienie kontaktów ze środowiskiem.

Za osoby umieszczone w domach pomocy społecznej gmina ponosi odpłatność. Liczba osób wymagających umieszczenia w DPS wzrasta z każdym rokiem.

Tabela nr 22. Odpłatność gminy za pobyt w DPS w latach 2007 – 2011

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	5	6	7	8	9
Liczba świadczeń	60	54	71	81	89
Kwota świadczeń w tys. zł	75.660	77.196	109.706	142.299	183.850
Liczba rodzin	5	5	7	8	9
Liczba osób w rodzinach	5	5	7	8	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Rosnąca potrzeba zapewnienia opieki osobom starszym, samotnym i niepełnosprawnym stanowi poważne wyzwanie organizatorom pomocy społecznej na przyszłe lata. Wskazana jest promocja zdrowia w zakresie utrzymania sprawności fizycznej i psychicznej oraz edukacja w kierunku wzajemnego wsparcia w rodzinie

pomiędzy rodzicami i dziećmi, co wynika przede wszystkim z norm moralnych. Konieczne jest wspieranie rodziny w kryzysie poprzez poradnictwo, pomoc prawną, psychologiczną, finansową i rzeczową. Ważny jest rozwój inicjatyw lokalnych kierowanych do różnych grup społecznych, wspieranie lokalnych grup, tworzenie nowych organizacji społecznych działających na rzecz konkretnych potrzeb i środowisk.

2.3.5. Kultura

Istotnym aspektem sfery społecznej jest szeroko pojęte środowisko kulturowe. Cechy przestrzeni kulturowej wyznaczają kultywowane tradycje kulturalne, pomniki dziedzictwa kulturowego oraz obiekty o szczególnych wartościach dla społeczności lokalnej. Na terenie gminy wyróżnić możemy: obiekty sakralne – kościoły i kaplice, cmentarze, obiekty drewnianego budownictwa wiejskiego, cmentarz wojenny, mogiły z czasów II wojny światowej, dwór z zespołem dworskim, park dworski, wiatrak koźlak, pałac w zespole dworsko – pałacowym, lamus, kuźnia, czworaki.

Organizacją życia kulturalnego w gminie zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki. Stałe formy pracy Ośrodka to :

- Klub Seniora – w Wyszkach, w Strabli, w Topczewie i Niewinie Borowym (około 80 uczestników spotkań),
- pracownia rekreacyjno – widowiskowa – stół bilardowy, stół do tenisa, piłkarzyki, rzutki, sprzęt fitness.

Ośrodek Kultury w ramach działalności organizuje imprezy okolicznościowe (spotkania seniorów, Walentynki, Dzień Dziecka, Andrzejkki, Mikołajki), imprezy plenerowe, festyny, pikniki („Seniorzy w plenerze”, „Witajcie wakacje”, „Gminny Turniej Dzikich Drużyn w Piłce Nożnej”, „Dożynki Gminne”, „Pożegnanie Lata”, „Hubertus”, zawody sportowo – pożarnicze). Stałe konkursy, które wpisały się w życie lokalnej społeczności to: „Rodzinne puszczanie latawców”, „Posesja Twoją Wizytówką”, „Najładniejszy wieniec dożynkowy”, konkursy - wielkanocny i bożonarodzeniowy. GOKSiT wydaje kwartalnik „Więści Gminne”, gdzie zamieszczane są różne informacje z życia gminy.

Infrastrukturę instytucji kultury uzupełniają Biblioteka Publiczna w Wyszkach oraz jej Filia w Strabli. Biblioteki wyposażone są w czytelnie ze stanowiskami komputerowymi oraz dostępem do internetu oraz możliwością drukowania i nagrywania. Działalność bibliotek to przede wszystkim upowszechnianie czytelnictwa, gazetki tematyczne, konkursy czytelnicze, recytatorskie, koło plastyczne, kultywowanie tradycji. Osobom niepełnoprawnym i starszym książki dostarczane są do miejsca zamieszkania w ramach „Mobilnej Biblioteki”.

Na terenie gminy funkcjonują świetlice, w których odbywają się zebrania wiejskie, spotkania i imprezy. Ponadto gminne placówki oświatowe oraz lokalni przedsiębiorcy biorą czynny udział w organizowaniu spotkań i imprez. Duże zaangażowanie widoczne jest przede wszystkim przy corocznym przebiegu „Gminnego Dnia Papieskiego”.

Społeczność gminna ma możliwość korzystania z miejsc przeznaczonych do upowszechniania kultury, sportu i rozwijania zainteresowań. Na terenie gminy istnieją obiekty rekreacyjno - sportowe, hale, boiska, siłownie, sale gimnastyczne, działają kluby piłkarskie. Drużyna piłkarska UKS „Iskra” Wyszki gromadzi miłośników piłki nożnej na meczach grupowych.

W obszarze kultury problemem jest brak bazy lokalowej tylko do dyspozycji Ośrodka Kultury, który mieści się w budynku Zespołu Szkół w Wyszkach oraz brak specjalistycznej kadry – animatorów kultury. Należałoby utrzymywać i rozwijać zasoby kultury, wdrażać projekty na rzecz promowania regionu oraz podtrzymywanie wiejskich tradycji. Ważne jest prowadzenie inicjatyw podtrzymujących więzi międzypokoleniowe i budowanie tożsamości lokalnej młodych ludzi zamierzających pozostać na terenie gminy.

2.3.6. Bezpieczeństwo

Obszar bezpieczeństwa na terenie gminy dotyczy działań związanych z utrzymaniem ładu i porządku społecznego. Służby odpowiedzialne za właściwą organizację życia społecznego opartą na pewnych zasadach, normach i wartościach mają

za zadanie zapobiegać działaniom konfliktowym i destrukcyjnym, które powodują dezorganizację życia zbiorowości. Zapewnienie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego jest zadaniem własnym gminy. W celu jego realizacji gmina finansuje Policję, wspiera programy walki z przemocą, organizuje pozaszkolne zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy. Podstawowym organem powołanym do zapewnienia bezpieczeństwa jest Policja. Na terenie gminy Wyszki utworzony został rewir dzielnicowy. Niestety, z uwagi na braki kadrowe w Policji, dzielnicowy nie przebywa na posterunku w gminie, ponieważ obsługuje też inne gminy na terenie powiatu bielskiego. Ma to niewątpliwie niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo w gminie. Dzielnicowy nie jest związany z mieszkańcami gminy i jej problemami. Stały kontakt z gminą nie tylko pomógłby w zwalczaniu już istniejącej przestępczości, ale mógłby też przyczynić się do walki z przestępczością rozwijającą się i niewywołującą jeszcze dużych szkód. Tutaj przykładem jest pojawiający się na terenie gminy problem rozprowadzania narkotyków.

Przestępstwa, które są popełniane przez mieszkańców gminy Wyszki to przede wszystkim rozboje, kradzieże, włamania, niszczenie mienia, przestępstwa akcyzowe, bójki, pobicia, kradzieże samochodów. Liczbę przestępstw w poszczególnych latach przedstawiono poniżej.

Tabela nr 23. Liczba przestępstw w latach 2007 - 2011

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba przestępstw	21	27	31	18	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KPP w Bielsku Podlaskim

Jeżeli chodzi o wykroczenia (przeprowadzone czynności wyjaśniające w sprawie o wykroczenie oraz wykroczenia drogowe) głównie są to kradzieże, zniszczenia mienia, zanieczyszczanie środowiska, wycinka drzewa bez zezwolenia, niezachowanie nakazanych środków przy trzymaniu zwierzęcia, zakłócenie porządku publicznego, spożywanie

alkoholu w miejscu zabronionym, kradzieże szkolne. Liczbę interwencji obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela nr 24. Liczba wykroczeń w latach 2007 - 2011

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba wykroczeń	27	29	42	37	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KPP w Bielsku Podlaskim

Zauważalny jest wzrost wykroczeń, jak również zdarzają się wykroczenia popełniane przez nieletnich. Niepokojącym faktem jest duża liczba interwencji Policji w związku z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy.

Procedura i dokumentacja Niebieskiej Karty pozwala na zdiagnozowanie przemocy w rodzinie, zaplanowanie planu pomocy w stosunku do ofiar przemocy oraz podjęcie działań interwencyjnych skierowanych do stosujących przemoc. Powołanie Zespołów Interdyscyplinarnych pozwala na wzmocnienie działań instytucji zajmujących się problemem przemocy.

Tabela nr 25. Liczba interwencji i Niebieskich Kart w latach 2007 - 2011

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba interwencji	36	47	44	50	19
Liczba NK	1	3	2	1	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KPP w Bielsku Podlaskim

Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim prowadzi szereg programów edukacyjnych mających na celu ograniczenie przestępczości i aspołecznych zachowań. Są to programy skierowane do uczniów – „Bezpieczna droga do szkoły”, „Bezpieczne wakacje/ferie”, „Stop patologiom” oraz do osób dorosłych – „Nie bądźmy obojętni”.

Pracownicy Policji spotykają się z mieszkańcami na różnych festynach, prowadzą działalność informacyjno – edukacyjną poprzez różnego rodzaju kampanie.

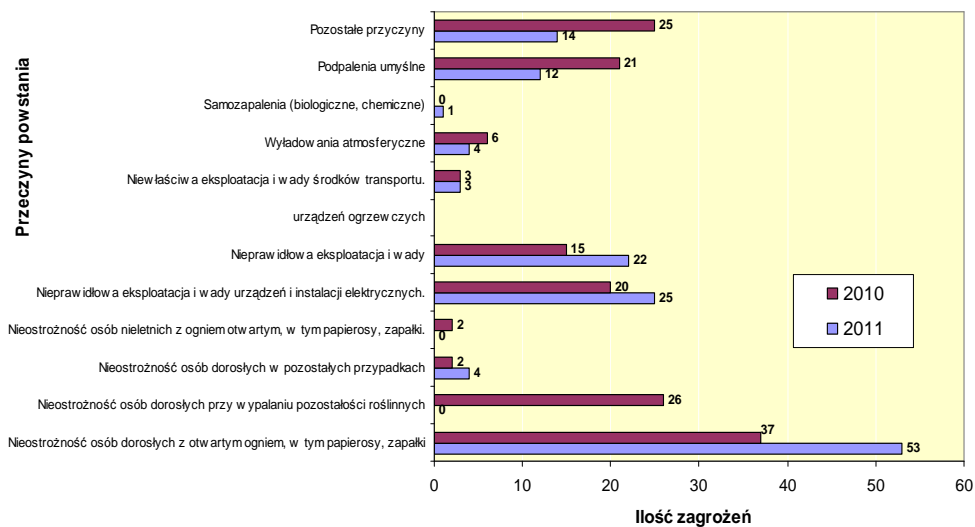
W gminie Wyszki nie odnotowuje się miejsc szczególnie zagrożonych pod kątem bezpieczeństwa czy też problemów szczególnie dokuczliwych społecznie.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy działa straż pożarna. Jest to zorganizowana formacja zajmująca się prewencją i walką z pożarami oraz innymi zagrożeniami (wyłączając przestępczość) zdrowia i życia ludzkiego, dobytku oraz środowiska naturalnego. Straż pożarna działa jako organizacja oparta na straży zawodowej – Państwowa Straż Pożarna oraz straży społecznej – Ochotnicza Straż Pożarna.

Na terenie gminy Wyszki funkcjonuje 9 jednostek ochotniczych straży pożarnych, w tym 2 jednostki włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Ochotnicza Straż Pożarna na terenie gminy liczy 234 członków (203 zwyczajnych, 28 honorowych, 3 wspierających). Wśród jednostek wyróżnić należy Młodzieżową Drużynę Pożarniczą liczącą 16 młodych strażaków. Jednostki strażackie mają do dyspozycji 10 samochodów pożarniczych oraz wyposażenie: motopompy, drabiny, pilarki do drewna, środki łączności, podnośniki, piły do betonu, aparaty powietrzne.

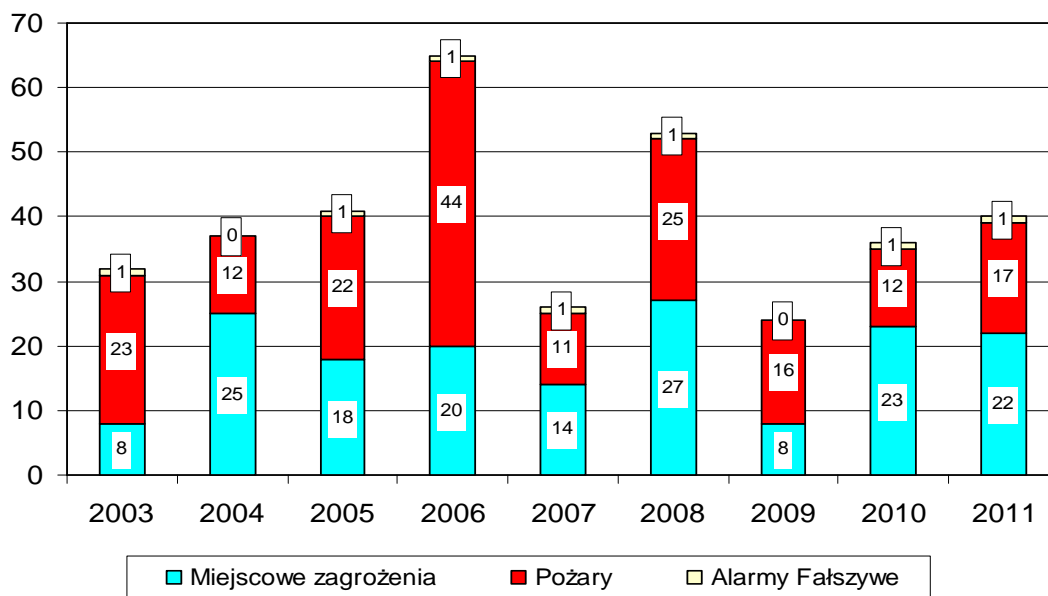
Zagrożenie pożarowe w gminie Wyszki jest zróżnicowane i zależy od bardzo wielu czynników, m. in. zwartość zabudowy, sprawność instalacji elektrycznej i przewodów kominowych, ogólnego porządku, rodzaju pokryć dachowych, zjawisk atmosferycznych oraz działalności człowieka. Zagrożeniem w okresie zimowych jest używanie piecyków grzewczych oraz iskry kominowe, natomiast wiosną częstą przyczyną pożarów jest wypalanie traw na łąkach i nieużytkach. Istotnym problemem są pustostany, gdzie ułatwiony jest dostęp osobom postronnym. Swobodny dostęp do budynków stwarza możliwość zaproszenia ognia, a nawet podpalenia. Poniższe zestawienia obrazują zdarzenia na terenie gminy Wyszki w latach 2003 – 2011.

Wykres nr 6. Zestawienie pożarów powstałych na terenie powiatu wg przyczyn ich powstania w latach 2010-2011

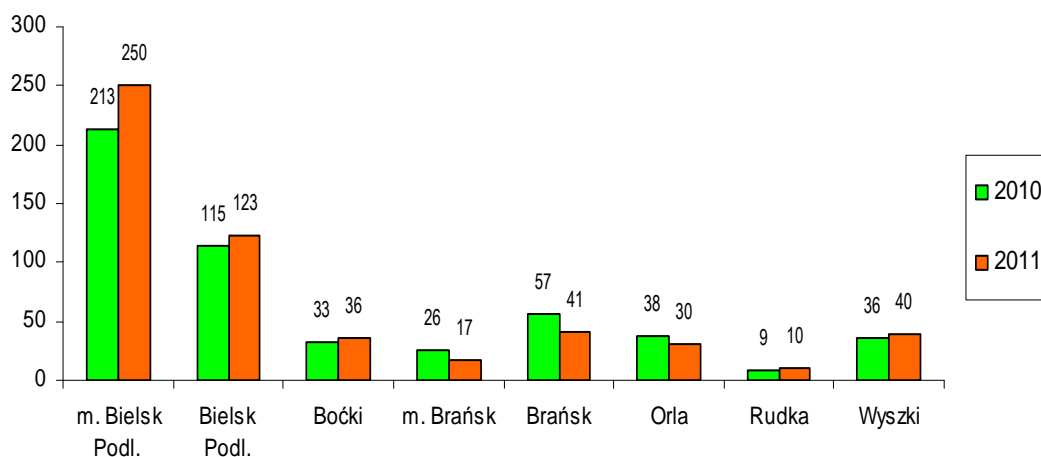
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KP PSP w Bielsku Podlaskim

Wykres nr 7. Ilość zdarzeń w latach 2003-2011 na terenie gminy Wyszki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Oddz. Gminnego ZOSP RP w Wyszkiach

Wykres nr 8. Struktura zdarzeń w powiecie bielskim z rozbiem na poszczególne gminy w latach 2010-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KP PSP w Bielsku Podlaskim

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa prowadzone są programy edukacyjne i prewencyjne:

- ✓ ogólnopolski turniej wiedzy pożarniczej oraz ogólnopolski konkurs rysunkowy Młodzież Zapobiega Pożarom (eliminacje środowiskowe, szkolne, gminne),
- ✓ przeprowadzanie przez OSP pokazu sprzętu pożarniczego dla młodzieży szkolnej i zapoznanie z tematyką ratowniczo – gaśniczą,
- ✓ organizacja wypoczynku w okresie ferii i wakacji przez OSP,
- ✓ zapewnienie uczestnictwa w letnich obozach Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej,
- ✓ akcje informacyjne o zachowaniu bezpieczeństwa pożarowego skierowane do mieszkańców gminy.

Z oceny zagrożenia gminy wynika, że zagrożenia o zwiększonym prawdopodobieństwie wystąpienia ale o zmniejszonej ciężarze gatunkowym to: huraganowe wiatry, długotrwałe śnieżyce, długotrwałe susze, awarie sieci wodociągowych i energetycznych, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur. Do najcięższych gatunkowo zagrożeń należy zaliczyć następujące: pożary przestrzenne lasów, katastrofy drogowe z niebezpiecznymi ładunkami, masowe zagrożenie epidemiologiczne, bioterroryzm, zagrożenia radiacyjne.

Wszystkie zagrożenia mają wpływ na mieszkańców gminy i infrastrukturę. Ich intensywność i rozmiar będzie wpływać na wielkość strat. Przygotowanie do zagrożeń w znacznym stopniu ograniczy dotkliwość zagrożenia i pomniejszy zniszczenia. W tym zakresie należy przede wszystkim podejmować działania zmierzające do ciągłego podnoszenia świadomości społecznej o przyczynach powstawania zdarzeń niekorzystnych

i sposobach postępowania na wypadek zaistniałego lub zbliżającego się zdarzenia. Ważne jest również zapewnienie odpowiednich sił i środków niezbędnych do reagowania na powstałe zagrożenie.

2.4. Wnioski części diagnostycznej

Analiza społeczna obejmuje opis różnych zjawisk, sytuacji, przesłanek, które mogą stać się przyczyną trudnej sytuacji, w jakiej znaleźli się poszczególni mieszkańcy gminy Wyszki. W celu otrzymania zbliżonego rzeczywistego obrazu problemów społecznych poddano analizie dane liczbowe z lat 2007 – 2011. Podczas analizy obszaru społecznego gminy pojawiły się problemy społeczne oraz ich przyczyny i skutki. Analiza pozwoliła uchwycić tendencje rosnące lub malejące w poszczególnych problemach społecznych.

Większość problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy Wyszki uznawana jest za problemy społeczne, będące konsekwencjami zakłóceń organizacji życia zbiorowego. Tego przykładem jest głównie, bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, niepełnosprawność, niezaradność życiowa, starość, samotność. Problemy te jakby wiążą się razem, zachodzi między nimi często związek przyczynowy. Bezrobocie powoduje utratę środków utrzymania, ale również pogłębienie i nawarstwienie innych problemów, takich jak: bezradność, izolacja społeczna, uzależnienia.

Tabela nr 26. Problemy społeczne oraz ich przyczyny i skutki

Problem społeczny	Przyczyny	Skutki
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> - bezrobocie - niska wydajność gospodarstw rolnych - wielodzietność - dziedziczenie „biedy” - uzależnienia - niezaradność życiowa - niepełnosprawność i choroba przewlekła 	<ul style="list-style-type: none"> - wykluczenie społeczne - izolacja społeczna - niski poziom wykształcenia - trudny dostęp do dóbr - „pętla kredytowa”
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom wykształcenia - brak kwalifikacji, niechęć do podwyższenia - brak miejsc pracy - niechęć do podejmowania pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo - choroby i uzależnienia - niski poziom życia - migracje
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo - brak pracy, bezrobocie - wpływ otoczenia, środowisko rodzinne - konflikty rodzinne, stres 	<ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo - przemoc - przewlekła choroba - rozpad rodziny - konflikt z prawem
	<ul style="list-style-type: none"> - zanik więzi rodzinnych - zmiana modelu rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - brak opieki w rodzinie - odrzucenie społeczne

Samotna starość	- migracja ludności ze wsi do miast - wyjazdy zagranicę - trudne warunki ekonomiczne	- przerzucenie opieki na instytucje - samotność
Niepełnosprawność	- brak miejsc pracy - izolacja społeczna - samotność - brak akceptacji i wiary w siebie - bariery architektoniczne	- ograniczony dostęp do instytucji - wycofanie z życia społecznego - wykluczenie społeczne - brak akceptacji społecznej - depresja
Bezradność	- brak zasad i norm - przemoc - współzależnienie - brak więzi rodzinnych - brak kompetencji społecznych - utrata pracy - doznanie traumy, ciężka choroba, niepełnosprawność	- trudności w uczeniu się - izolacja społeczna - zaniedbanie - deprywacja emocjonalna - frustracja - poczucie braku panowania nad życiem - uzależnienia

Źródło: Opracowanie własne

Problemy społeczne mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązanie wymaga systemowych rozstrzygnięć, zintegrowanej współpracy instytucjonalnej, zaangażowania sfery politycznej, gospodarczej i społecznej. Należy doprowadzić do wypracowania wspólnych programów i współdziałania wszystkich podmiotów powołanych w celu rozwiązywania problemów społecznych (przedstawiciele władzy lokalnej, pomocy społecznej, oświaty, kultury, zdrowia, organizacje pozarządowe, kościelne itp.).

Obok zasobów ludzkich należy ocenić uwarunkowania realizacji polityki społecznej poprzez analizę SWOT, służącą do badania otoczenia gminy oraz określenia silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w sferze uwarunkowań politycznych, społecznych, ekonomicznych i technologicznych. Analiza SWOT jest podstawą do określenia celów strategicznych.

Tabela nr 27. Analiza SWOT

Uwarunkowania wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ czyste środowisko, ⇒ potencjał ludzki, ⇒ korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ⇒ opracowany Plan Rozwoju Lokalnego, ⇒ profesjonalna kadra samorządowa, ⇒ oświatowa, instytucji gminnych, ⇒ działalność pomocowa Kościoła, ⇒ projekty i programy finansowane z unijnych 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niedogodne położenie geograficzne gminy oraz jej rozpiętość, ⇒ starzenie się społeczności, ⇒ brak sprawnej komunikacji, ⇒ wyludnienie wsi, migracje młodych, brak tożsamości z gminą, ⇒ stan rolnictwa (niestabilność rynku rolnego) ⇒ brak miejsc pracy i systemu wsparcia osób

<p>środków,</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ estetyczny wygląd gminy, ⇒ działania samorządu na rzecz wspierania inwestycji, ⇒ urząd gminy przyjazny społeczeństwu, ⇒ organizowanie przez gminę szkoleń dla mieszkańców, ⇒ infrastruktura techniczna, ⇒ baza sportowa, ⇒ funkcjonowanie podstawowej opieki zdrowotnej, ⇒ niska stopa bezrobocia, ⇒ gmina bezpieczna, ⇒ działania służące profilaktyce i rozwiązywaniu problemów społecznych, ⇒ współpraca międzyinstytucjonalna, ⇒ liderzy lokalni 	<p>bezrobotnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ ukryte bezrobocie, długotrwałe bezrobocie, ⇒ mała ilość organizacji pozarządowych ⇒ brak całodobowego komisariatu policji, ⇒ niska aktywność społeczna dorosłych, ⇒ wzrost uzależnień wśród dorosłych i młodzieży, ⇒ niewystarczająca ilość miejsc i ofert spędzania czasu wolnego poza miejscowością gminną, ⇒ niski poziom partycypacji społecznej, ⇒ zbyt mały zasięg sieci kanalizacyjnej, ⇒ niedostateczna baza dla rozwoju turystyki, ⇒ brak perspektyw dla młodzieży kończącej szkoły, ⇒ mały dostęp do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych, ⇒ duże nakłady na pobyt osób starszych w domach pomocy społecznej, ⇒ malejąca dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych, ⇒ zły stan techniczny dróg i chodników
---	---

Uwarunkowania zewnętrzne

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ zachowanie walorów środowiska naturalnego, ⇒ rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej, ⇒ środki Unii Europejskiej, ⇒ otwarcie na rynki zagraniczne, ⇒ poprawa bezpieczeństwa, ⇒ współpraca międzygminna, związki gmin, ⇒ stabilna polityka województwa, ⇒ potencjał regionu, ⇒ malejące bezrobocie ⇒ niska/stabilna stopa inflacji 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ marginalizacja regionu Podlasia, ⇒ brak instrumentów wspierania przedsiębiorczości i redukcji bezrobocia, ⇒ niespójny i niestabilny system prawny, ⇒ wzrost liczby osób starszych ⇒ brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ⇒ relatywnie niskie dochody mieszkańców, ⇒ odpływ na zewnątrz ludzi młodych, ⇒ nieadekwatny podział środków finansowych w stosunku do ilości zadań przekazanych gminom, ⇒ niestabilna polityka państwa,

<ul style="list-style-type: none"> ⇒ szeroki dostęp do Internetu (dostęp do informacji) ⇒ przychylne nastawienie władz regionalnych ⇒ możliwość korzystania z pomocy ekspertów ⇒ większe możliwości zdobycia wykształcenia (coraz większa liczba uczelni, kształcenie na odległość poprzez Internet) ⇒ promocja zdrowej żywności ⇒ kształtowanie się systemu pomocy i wsparcia dla gmin wiejskich w Polsce ⇒ rozwinięty wolontariat, ⇒ organizacja usług opiekuńczych, 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ postępujący proces ubożenia społeczeństwa, ⇒ wzrost chorób - alkoholizm, uzależnienia, ⇒ problem narkomanii, ⇒ wzrost agresji wśród młodzieży, ⇒ bierna postawa mieszkańców w kwestii zmiany swojej sytuacji życiowej, ⇒ klęski żywiołowe, ⇒ zanieczyszczenia środowiska naturalnego, ⇒ brak środków na budownictwo komunalne i socjalne
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z przedstawionej analizy, gmina może wykorzystać zasoby ludzkie, czyli sprawny samorząd, instytucje publiczne oraz funkcjonujące organizacje do niwelowania słabych stron. Wyzwaniem dla polityki społecznej jest ubóstwo i związane z nim niskie dochody społeczeństwa, a także zwiększająca się liczba osób starszych i wymagających opieki.

Ważne jest, aby wzbogacać zasoby lokalne, popularyzować lokalne wartości kulturowe i przyrodnicze i w ten sposób budować tożsamość gminy i dbać o jej dalszy rozwój. Należy budować infrastrukturę społeczną na terenie gminy poprzez wspieranie liderów społecznych i animatorów, rozwijanie nowych organizacji. Konieczne jest aktywność w zakresie usług uwzględniających potrzeby mieszkańców, rozwijanie partnerstwa oraz partycypacji społecznej.

Kolejny obszar dotyczy wzbogacenia ofert spędzania czasu wolnego mieszkańcom gminy, w szczególności zajęć pozalekcyjnych dzieciom i młodzieży oraz osobom w wieku emerytalnym. Należy rozwijać zaplecze instytucjonalne oraz kontynuować opiekę przedszkolną. Ważny jest rozwój inicjatyw na bazie posiadanych zasobów. Wsparcie osób starszych, organizacja usług opiekuńczych, integracja osób starszych i niepełnosprawnych są najważniejszymi potrzebami z obszaru ochrony zdrowia i integracji społecznej. Obok nich niezbędna jest profilaktyka i edukacja społeczna w obszarze zdrowia .

Trzeci obszar strategiczny dotyczy wsparcia udzielanego rodzinom w kryzysie w formie poradnictwa, pomocy prawnej, psychologicznej, finansowej i rzeczowej. Wskazane formy pomocy wymagają rozszerzenia o konkretnych specjalistów, co wynika

z rozeznaczonych potrzeb. Osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym powinny być objęte wsparciem z powodu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Wsparcie rodzin w kryzysie to także pomoc w formie lokalu socjalnego, którego na terenie gminy brakuje.

Główne kierunki rozwoju społecznego gminy powinny skupić się na wyznaczonych w Strategii celach. Szczegółowa wizja, cele oraz zadania w zakresie ich realizacji zostały opisane w kolejnym rozdziale.

III. KIERUNKI INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3.1. Wizja społeczna

Wizja została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości, wyprowadzone na podstawie uznanych przez społeczność wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania. Ustalenie wizji społecznej, która będzie spełniała jak najlepiej oczekiwania społeczności gminy zostało wypracowane podczas warsztatów strategicznych z liderami społeczności lokalnej. Wizję rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Wyszki określono na podstawie analizy sytuacji społecznej, wyodrębnienia obszarów problemowych oraz mocnych stron.

Wizja Gminy Wyszki to rozwinięta społecznie i partycypacyjnie Gmina, w której mieszkańcy czują się bezpiecznie oraz aktywnie uczestniczą w życiu gminy w każdym obszarze. Chcemy, aby Gmina Wyszki do roku 2020 jak najlepiej zapewniała dobre warunki życia mieszkańcom dzięki zadbanemu otoczeniu, infrastrukturze przyjaznej mieszkańcom, rozwiniętej bazie kulturalno – oświatowej i rehabilitacyjnej. Chcemy, aby funkcjonował w gminie kompleksowy system profilaktyki zdrowia i pomocy rodzinie, aby była bogata i dostępna oferta form spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież, rodziny i seniorzy, chcemy, aby rozwijały się obszary usług, rolnictwa i turystyki.

Warunkiem wdrożenia wizji jest rozwój społeczności w zakresie integracji, mobilizowanie mieszkańców, instytucji i podmiotów gospodarczych do aktywności wokół nadrzędnych celów strategicznych.

3.2. Cele, działania i harmonogram realizacji strategii

Tabela nr 28. Cele strategiczne i operacyjne oraz zadania realizacyjne

Lp.	ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY WSPIERAJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	WSKAŹNIKI/MIERNIKI
CEL STRATEGICZNY I OGRANICZENIE BEZROBOCIA						
<i>CEL OPERACYJNY 1 - PROMOCJA ZATRUDNIENIA</i>						
1.	Doradztwo zawodowe dla uczniów gimnazjum	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy Gimnazjum	PUP Pedagog szkolny	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadania	Liczba uczniów korzystających z doradztwa zawodowego
<i>CEL OPERACYJNY 2 - ZAPOBIEGANIE ZJAWISKU DZIEDZICZENIA BEZROBOCIA W RODZINACH OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ</i>						
1.	Kształtowanie świadomości uczniów o roli edukacji w życiu młodego człowieka	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Szkoły Pedagog szkolny	GOPS	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba działań Liczba uczniów biorących udział w działaniach
CEL STRATEGICZNY II INTEGRACJA I AKTYWNOŚĆ OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH						
<i>CEL OPERACYJNY 1 WSPARCIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH</i>						
1.	Zapewnienie usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOPS	Organizacje pozarządowe	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba świadczonych usług
2.	Promowanie osób starszych i niepełnosprawnych jako pełnowartościowych członków społeczeństwa	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOPS	PCPR organizacje pozarządowe sołectwa	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty	Liczba działań Liczba osób biorąca udział w działaniach

					realizujące zadanie	
3.	Pobudzenie inicjatyw integrujących osoby starsze i młodzież (idea wolontariatu)	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOPS Szkoły	Sołectwa Parafie GOKSiT	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba inicjatyw Liczba uczestników
CEL OPERACYJNY 2 – POBUDZANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH						
1.	Zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych i niepełnosprawnych	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOKSiT Gminna Biblioteka	Urząd Gminy GOPS Sołectwa szkoły	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba imprez, spotkań, wycieczek, wyjazdów. Liczba uczestników
2.	Inspirowanie do działalności zespołów ludowych	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOKSiT	Urząd Gminy sołectwa	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba zespołów, liczba członków
3.	Uniwersytet Trzeciego Wieku	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOKSiT parafie	GOPS Szkoły	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba wykładów, liczba uczestników
CEL STRATEGICZNY III ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU						
CEL OPERACYJNY 1 – MINIMALIZOWANIE ZJAWISK PATOLOGII SPOŁECZNYCH						
1.	Tworzenie grup wsparcia i samopomocy	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOPS GKRPA	PCPR Organizacje pozarządowe	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Ilość grup Liczba uczestników
2.	Funkcjonowanie sieci poradnictwa specjalistycznego	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOPS GKRPA	Zespół Interdyscyplinarny Parafie NZOZ	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba świadczonych porad i usług

3.	Podwyższenie świadomości mieszkańców na temat skutków uzależnień	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GKRPA	GOPS Szkoły NZOZ	Środki własne	Liczba inicjatyw Liczba uczestników
4.	Alternatywne formy spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOKSiT	Szkoły GOPS sołectwa	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba inicjatyw Rodzaje form Liczba uczestników
5.	Rozszerzenie oferty zajęć pozaszkolnych w świetlicach	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GKRPA	GOPS Szkoły	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba nowych ofert
6.	Wsparcie finansowe i rzeczowe	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOPS	GKRPA Urząd Gminy	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Rodzaje przyznanej pomocy Liczba świadczeń
7.	Zaostrzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy	GKRPA KPP	Środki własne	Liczba kontroli
CEL STRATEGICZNY IV						
WZMOCNIENIE SYSTEMU WSPARCIA NA RZECZ PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RODZIN						
CEL OPERACYJNY 1 – USPRAWNIENIE SYSTEMU ZAPOBIEGANIA KRYZYSOM W RODZINIE						
1.	Zapobieganie przemocy w rodzinie	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Zespół Interdyscyplinarne	GOPS GKRPA KPP NZOZ Szkoły Kuratorzy	Środki własne	Liczba działań profilaktycznych, rodzaje działań Ilość ulotek,
2.	Wsparcie ofiar przemocy w rodzinie	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Zespół Interdyscyplinarne	GOPS KPP PCPR	Środki własne	Liczba form udzielonego wsparcia
CEL OPERACYJNY 2 – EDUKACJA RODZINNA						
1.	Edukacja w zakresie	Działanie ciągle w	Szkoły	GOPS	Środki własne,	Liczba działań

	przeciwdziałania agresji	horyzoncie czasowym strategii		GKRPA NZOZ Kuratorzy	środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba uczestników inicjatyw
2.	Upowszechnianie dobrych wzorców rodziny	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Szkoły	GOPS KPP GKRPA NZOZ Parafie	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba inicjatyw
3.	Grupa wsparcia lub samopomocy dla rodzin wielodzietnych i bezradnych – treningi umiejętności	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	GOPS	Szkoły Parafia GKRPA	Środki własne, środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące zadanie	Liczba grup Liczba rodzin
CEL OPERACYJNY 3 – BEZPIECZEŃSTWO W GMINIE						
1.	Informowanie dzieci i młodzieży o zagrożeniach	Działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii	Szkoły Pedagog szkolny	OSP KPP	Środki własne	Liczba inicjatyw Liczba uczestników

Źródło: Opracowanie własne

IV. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

4.1. Monitoring strategii

System zarządzania realizacją Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych tworzą powiązane ze sobą podmioty zarządzające realizacją Strategii.

Wójt Gminy, po uchwaleniu dokumentu przez Radę Gminy jest odpowiedzialny za wdrażanie Strategii oraz funkcjonowanie Zespołu do spraw aktualizacji i monitorowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Rada Gminy pełni bieżący nadzór nad realizacją Strategii, czuwa, aby przy tworzeniu budżetu uwzględniany był dwuletni harmonogram Strategii, uchwała zmiany w strategii, programy i projekty służące jej realizacji.

Koordinator wdrażania Strategii – Kierownik GOPS – zapewnia, aby instytucja zaangażowane w proces tworzenia oraz każdy z członków **Zespołu do spraw aktualizacji i monitorowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych** posiadał aktualną wersję Strategii oraz harmonogram Strategii, a także programy realizacyjne. Koordynator gromadzi dokumentację związaną ze Strategią (uchwały, sprawozdania, protokoły spotkań Zespołu), prowadzi monitoring realizacji Strategii (wskaźniki realizacji). Współorganizuje dwa razy w roku spotkania Zespołu w I kwartale w celu opracowania harmonogramu działań oraz w IV kwartale celem podsumowania zrealizowanych zadań. Koordynator opracowuje coroczne informacje z realizacji Strategii i przedkłada je podczas sesji Rady Gminy w I kwartale każdego roku kalendarzowego.

Zespół do spraw aktualizacji i monitorowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uczestniczy dwa razy w roku w posiedzeniach Zespołu. Każdy z członków Zespołu przygotowuje materiał roboczy na spotkanie dotyczący wdrażania Strategii. Zespół opracowuje i analizuje materiał z monitoringu, opiniuje harmonogram realizacji oraz wspiera gminę w przygotowaniu badań monitoringowych. Wraz z koordynatorem opracowuje harmonogram, projekty oraz roczne programy.

Podmioty zarządzające i realizujące zadania strategiczne powinny sprawować nadzór nad tym, aby zapisy Strategii były uwzględniane w innych dokumentach strategicznych. Stosowne zmiany winny być wprowadzane również do niniejszej Strategii.

System aktualizacji Strategii zakłada wprowadzanie zmian w dokumencie strategicznym. Zmiany będą proponowane przez Koordynatora, opiniowane przez Zespół podczas spotkania roboczego i zatwierdzone przez Radę Gminy w I kwartale roku kalendarzowego raz na 2 lata.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie raz w roku poddawana przeglądowi oraz w razie potrzeby aktualizacji. System ten jest odmienny dla części dokumentu określającej wizję rozwoju i cele Strategii. Część „strategiczna” (wizje, cele strategiczne i operacyjne) będzie poddawana przeglądowi oraz aktualizacji raz na 4 lata. Po wprowadzeniu zmian w Strategii Koordynator Zespołu zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Kryterium ewaluacji i monitoringu będą zmiany w zmniejszeniu eskalacji problemu lub całkowitym jego wyeliminowaniu. Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą informacje otrzymane od instytucji, organizacji i grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami Strategii.

Ocena realizacji Strategii odbywać się będzie pod kątem: stopnia realizacji założeń oraz celów, zrealizowanych wskaźników zapisanych w harmonogramie, kwot przeznaczonych i pozyskanych na realizację projektów i programów, efektywności, rzetelności i jakości realizowanych w jej ramach zadań.

Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być dostępny na stronie internetowej i przekazany wszystkim uczestnikom procesu planowania strategicznego oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, których działalność może przyczynić się do realizacji Strategii.

4.2. Źródła finansowania

Zidentyfikowane cele i działania w zakresie integracji i rozwiązywania problemów społecznych w gminie Wyszki wymagają odpowiednich źródeł finansowania. Można je podzielić na cztery grupy:

1. środki finansowe pochodzące z budżetu państwa w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w Strategii,

2. środki pochodzące z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową,
3. środki finansowe pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych,
4. środki pomocowe, w tym Europejski Fundusz Społeczny.

ZAKOŃCZENIE

Realizacja Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na poziomie gminy to wprowadzenie nowoczesnego modelu polityki społecznej gminy. Strategia jest drogowskazem i instrumentem działania władz samorządowych, instytucji pomocy społecznej, w tym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Celem Strategii są działania długofalowe polegające na inwestycji w kapitał ludzki, edukację, poprawę sytuacji materialnej rodzin, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia i poprawy przedsiębiorczości. Strategia ma pobudzać do aktywności organizacje i instytucje działające w obszarze lokalnej polityki społecznej. Poprzez cele i kierunki działania ma dotrzeć do osób najbardziej potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Realizacja Strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązania wielu problemów społecznych. Kluczowe znaczenie dla Strategii ma systematyczna realizacja i monitoring przyjętego harmonogramu działań. Strategia i wynikające z niej programy są otwarte i elastyczne, podlegają okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom. Działania te wynikają ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb oraz zmieniających się wymogów prawnych.

Wykaz tabel

Tabela nr 1: Wykaz miejscowości gminy Wyszki

Tabela nr 2: Poziom przyrostu naturalnego oraz migracji

Tabela nr 3: Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych z terenu gminy Wyszki wg grup obszarowych

Tabela nr 4: Jakość gruntów na terenie gminy Wyszki

Tabela nr 5: Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów własności w latach 2007-2011

Tabela nr 6: Podmioty gospodarki narodowej wg form organizacyjno-prawnych

Tabela nr 7: Stopa bezrobocia w powiecie bielskim w latach 2007-2011

Tabela nr 8: Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Wyszki

Tabela nr 9: Liczba osób bezrobotnych w przedziałach wiekowych

Tabela nr 10: Wykształcenie osób bezrobotnych na terenie gminy Wyszki

Tabela nr 11: Realizacja wydatków budżetowych w latach 2009 -2011

Tabela nr 12: Przyczyny przyznawania świadczeń na przestrzeni lat 2009-2011

Tabela nr 13: Rodzaje wypłacanych świadczeń

Tabela nr 14: Liczba osób korzystających z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Tabela nr 15: Gospodarka mieszkaniowa w latach 2009-2010

Tabela nr 16: Zestawienie lokali mieszkalnych na terenie gminy

Tabela nr 17: Zatrudnienie w podstawowej opiece zdrowotnej

Tabela nr 18: Działania GKRPA wobec osób uzależnionych

Tabela nr 19: Zestawienie liczby uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy

Tabela nr 20: Zestawienie liczby uczniów w gimnazjum

Tabela nr 21: Pomoc w formie usług opiekuńczych w latach 2007-2011

Tabela nr 22: Odpłatność gminy za pobyt w DPS w latach 2007-2011

Tabela nr 23: Liczba przestępstw w latach 2007-2011

Tabela nr 24: Liczba wykroczeń w latach 2007-2011

Tabela nr 25: Liczba interwencji i Niebieskich Kart w latach 2007-2011

Tabela nr 26. Problemy społeczne oraz ich przyczyny i skutki

Tabela nr 27. Analiza SWOT

Tabela nr 28: Cele strategiczne i operacyjne oraz zadania realizacyjne

Wykaz wykresów

Wykres nr 1: Struktura ludności wg wieku i płci

Wykres nr 2: Liczba ludności gminy w latach 2007 – 2011

Wykres nr 3: Rodzaje działalności gospodarczej

Wykres nr 4: Procentowy rozkład chorób dzieci i młodzieży

Wykres nr 5: Procentowy rozkład chorób osób dorosłych

Wykres nr 6: Zestawienie pożarów powstałych na terenie powiatu wg przyczyn ich powstania w latach 2010-2011

Wykres nr 7: Ilość zdarzeń w latach 2003-2011 na terenie gminy Wyszki

Wykres nr 8: Struktura zdarzeń w powiecie bielskim z rozbiciem na poszczególne gminy w latach 2010-2011